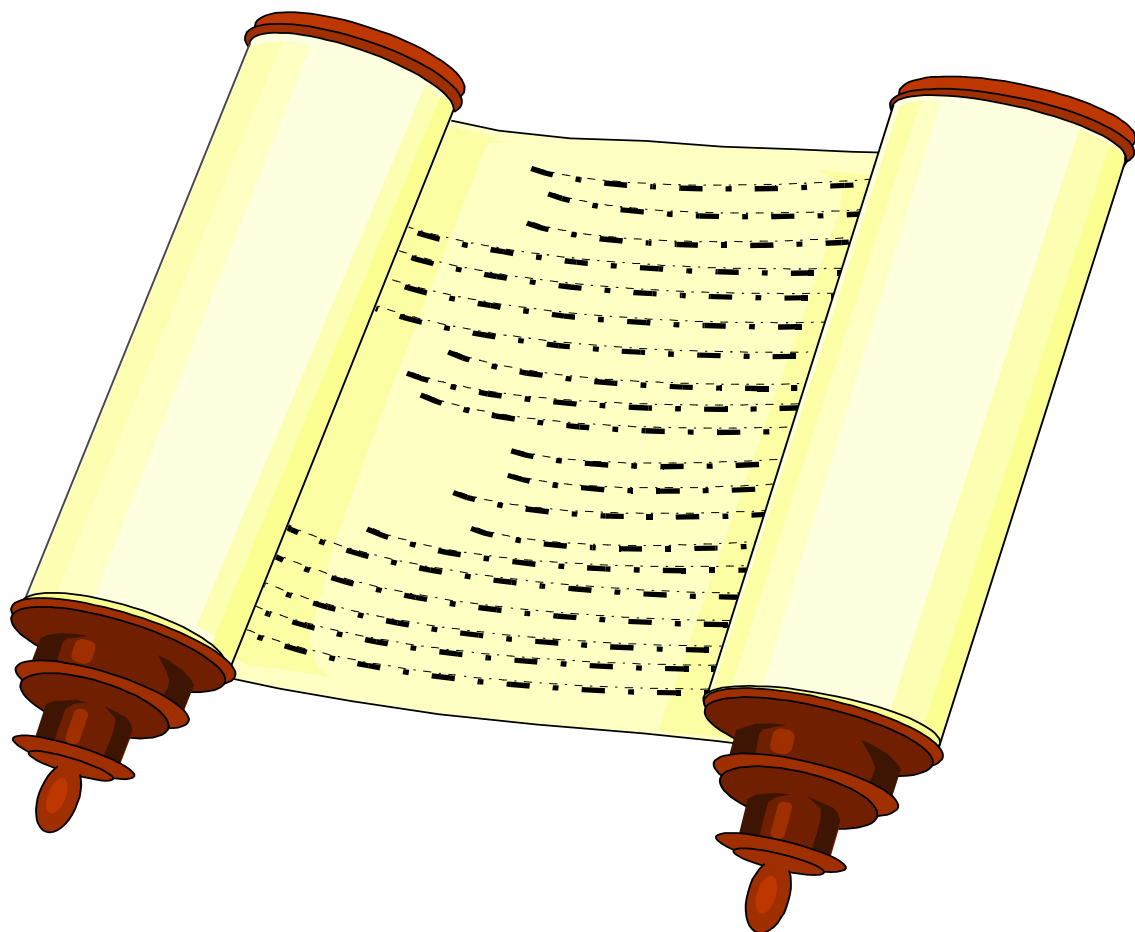

”בני ציון”

פרד”ס התורה

פשוט וברור

פרשת השבוע: בהעלתך אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישראל" כניסת השבת: 19:15

ערש"ק ח' סיון תשע"ד (6.6.14) יציאת השבת: 20:29 ר"ת 21:15

הפטרה: "רני ושמחי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו"

על הכתוב בפרשתנו, "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו", שואלים חז"ל, מדוע מזכירה ומדגישה התורה הקדושה ענין זה של "על פי ה'" מספר רב של פעמים?

(ענין זה מוזכר שבע פעמים כפי שכתוב: "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו כל ימי אשר ישכן הענין על המשכן יחנו... ויש אשר יהיה הענין ימים מספר על המשכן על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו... על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד משה").

וגם צריכים אנו להתבונן, איך שיכים פסוקים אלו של חנניה ונסיעה של ישראל עם המשכן לימינו? והרי אין לנו כיום משכן...

פתח דברינו יאיר לנו לבאר ענין זה על-פי יסוד נפלא ממשנתו הטוהרה של השל"ה הקדוש, שמגלה לנו שיש בפסוקים האלו לקח נשגב וקדוש לכל אחד ואחד מישראל – לומר תמיד "בעזרת ה'", לפני ואחרי כל פעולה ותנועה שהוא עושה. וכפי דבריו הקדושים של השל"ה ("בהעלותך"): "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו" (במדבר ט', יח), ואחר-כך כתיב (שם ט', כ) 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו'. יש רמז מוסר כאן. על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה יאמר 'אם ירצה השם', או 'בעזרת ה''. למשל, בלכתו בדרך יאמר, 'הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך, אם ירצה'. וכשבא למקום החניה או יחזור ויתן שבת, יאמר, 'הנה, בעזרת השם יתברך באתי הנה, ובדעתי לנסוע לזמן פלוני בעזרתו יתברך, אם ירצה'. נמצא, ששם שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו, ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו.

והביאור הוא, שצריך לדעת, שכאשר אדם יוצא לדרך לעסוק לפרנסתו או בכל ענין שהוא צריך, מיד מתייצב בדרך הוצר הרע, כדי להכניס בו מחשבת פיגול של "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דהינו כל מה שאני עושה זה מכוחי בלבד).

ולכן מזהירה אותנו התורה הקדושה: "השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך... המוליקך במדבר הגדל והנורא... המאכלך מן המדבר... וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל".

כלומר, שצריך האדם תמיד לזכור להפנים ולהשריש בקרבו, שכל מה שהוא פועל ועושה בעולם הזה, אין זה מכח שלו, אלא רק מכוחו ובעזרתו של הקב"ה שהוא "הנתן לך כח לעשות חיל".

ועוד צריך לדעת, שכאשר הוצר רואה שהוא אינו מצליח להשכיח מהאדם בתחילת דרכו, שכל מה שהוא הולך לעשות הוא רק בעזרת השם, ולא בכוחו ובחוכמתו של אותו אדם.

הנה, מיד לאחר שסים האדם את דרכו וחזר לביתו בהצלחה גדולה, שוב מנסה הוצר להכניס בלב האדם מחשבת פיגול: "ראה כמה הצלחת בדרךך בחוכמתך ובכוחך" – דהינו שוב אני עשיתי ואני הצלחתי ב"כחי ועצם ידי".

ועל-כך אנו מתפללים בתפילת ערבית ("השכיבנו"): "והסר השטן מלפנינו ומאחרינו!". דהינו, סלק מאתנו, רבוננו של עולם, את השטן המדיח, שעומד כנגדנו "מלפנינו" (=לפני) כל פעולה ולפני כל יציאה לדרך כדי להכניס בלבנו מחשבת און של "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה". וכן אב הרחמים סלק אותו גם "מאחרינו" – גם לאחר הפעולה (=לאחר שחזרנו לביתנו), שאל יכניס בנו שוב הוצר מחשבת פיגול, כמה עמדה לנו חוכמתנו הרבה להצליח...

לכן ראוי לו לאדם לגלות בפה מלא הן בתחילת דרכו והן בסוף דרכו, כדברי השל"ה הקדוש שכל מסעיו וחניותיו וכל פעולותיו, הוא עושה רק בעזרת ה' יתברך, ועל-ידי כך יהיה מובטח לו שינצל מהוצר הרע שמקשקש בקרבו ואומר לו תמיד "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה".

(ויש לומר שמתעם זה נתן לנו הקב"ה את מצות תפילין של יד ותפילין של יד כדי לקדש בזה

את האדם, שלא יטעה לומר "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", ותפילין של ראש לקדש את המח שבראש שלא יטעה לחשוב לומר "כמה עמדה לי חוכמתי".

נמצא לפי זה, שעל-ידי הנהגה קדושה זו מקים האדם בכל דור ודור (אפילו בזמן שאין משפן) את הציווי האלקי "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו", ובזכות זה זוכה האדם שהקב"ה משרה את עמוד הענן (=השכינה הקדושה) על משכן ביתו, בבחינת "איש ואשה וכו' - שכינה ביניהן".

על-פי האמור מבאר הרה"ק פינחס פרידמן מה שאמר משה לפני ה': "ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את דרכך...". ועל-כך השיב לו הקב"ה: "פני ילכו והנחתי לך... ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת...".

ויש לומר שהביאור על מה שמשה שואל ומבקש את הקב"ה "הודעני נא את דרכך", דהינו הודעני/למדני איך יכול האדם להפוך את כל הדרכים בהם הוא הולך בעולם הזה ל"דרכך", דהינו, שיהיו כל דרכי, דרכי ה' יתברך, כדי שייסע לי בהם, מבלי ליפול לרשת היצר, שמכניס באדם מחשבה של "כחי ועצם ידי...".

על-כך השיב לו הקב"ה: "פני ילכו והנחתי לך". דהינו, על-ידי שאיש ישראל יזכור שבכל מקום שהוא הולך "פני ילכו" - שאני הולך לפניו, בבחינת "על פי ה' יסעו... ועל פי ה' יחנו", הנה אז "והנחתי לך" - אנחה אותך בדרך, כך שתצליח בכל אשר תפנה ותעשה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה' (ט' ו') *

ספר רבי משה אליקים מקוונניץ: מעשה ברבי זושא מאניפול, שהגיע פעם לפרשת דרכים, ולא ידע לאן לפנות, עד שהביט על איזו דרך מרחף שם ה' הקדוש (יתונה), לנוכח עיניו, ואז לאותה דרך שם את פעמיו. וכך צריך לנהוג כל אדם ואדם - הפטיר הרבי מקוונניץ - כאשר מתעורר בלבו רצון לעשות פעולה כלשהי - ומנקר בלבו הספק, האם זוהי מצוה, או חלילה עבירה, שהיצר הרע "צובע" אותה שתראה כמצוה - יתבונן האדם ויבדוק אם "כבוד ה'", כעין שם ה', מרחף מעל מעשהו או לא. וכן יחשוב בלבו, האם תוצאות מעשהו זה יגרמו להרבות כבוד שמים, או חס וחלילה להיפך.

"איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת" (תהילים צב')

מעשה באדם עשיר, שהיה נדיב-לב ובעל צדקה, אך לבו לא היה שלם באמונה ובהשגחה פרטית. הוא סבר תמיד כי את כל עושרו הוא רכש והשיג בכווחו ובעוץ ידו. פעם יצא ליום השוק, על מנת לקנות שורים. בדרך פגע בו אליהו הנביא, שנראה כסוחר. שאלו אליהו: "להיכן אתה הולך?" אמר לו: "לשוק אני הולך, לקנות שורים". אמר לו אליהו: "אמר אם ירצה ה', או אם יגזור ה' יתברך". השיב לו הסוחר: "הרי המעות בכיסי, והדבר תלוי אך ורק ברצוני". השיבו אליהו: "אם כך אתה אומר - לא תצליח".

כאשר המשיך הסוחר בדרך, נפל כיס המעות מאמתחתו מבלי שהרגיש. ראה אליהו את הכיס, והניחו על סלע בלב היער, במקום שאין בני אדם עוברים שם. הסוחר הגיע לשוק. לאחר יגיעה רבה מצא שורים מובחרים, וכאשר רצה לשלם עבורם, הבחין שהמעות אבדו לו. הצטער הוא מאוד וחזר לביתו במפח-נפש. לאחר זמן נטל שוב מעות ויצא מביתו אל השוק כדי לקנות שורים. הפעם התגלה אליו אליהו הנביא בדמות זקן, וחזר על שאלתו כמו בפעם הקודמת. כשראה שעדין אינו אומר "אם ירצה ה'", אמר לו שנית: "אמר אם ירצה ה', או אם יגזור ה'". כיון שהסוחר לא שעה לדבריו גם בפעם הזאת, הפיל עליו אליהו תרדמה. כשנרדם נטל ממנו את כיס המעות, והניחו אצל הכיס הראשון, במעבה היער. כאשר הקיץ הסוחר משנתו, וראה שהכסף נגנב ממנו, ושם לביתו בצער רב. בהתבוננו בשני המקרים שקרו לו, הגיע האיש למסקנה שבנדאי יד ה' בדרך, והעונש הגיע לו, מאחר ולא שמע לאליהו, שלמדו להאמין בהשגחת הבורא יתברך. מיד קבל על עצמו, שמאותו יום ואילך יאמר "אם ירצה ה'" על כל דבר שירצה לעשות. כאשר יצא בפעם השלישית אל השוק, נגלה אליו אליהו בדמות נער עני המבקש עבודה. שאלו אליהו: "לאן אתה הולך?" אמר לו: "הנני הולך לשוק לקנות שורים, אם ירצה ה'". ברכו אליהו בברכת הצלחה ובקשו שאם יזדקק לעזרה בהנהגת השורים יקרא לו. אמר לו הסוחר: "אם אך יעזור לי ה' יתברך שאקנה שורים, אשכור אותך לעזור לי". הצליח הסוחר בדרךו ויצא שורים מובחרים בזול, ושכר את הנער להנהיגם. בדרךם הביטה ברחו לפתע השורים לתוך היער. רדף אחריהם הסוחר, עד שלפתע נעצרו ליד סלע, ומצא שם את שני הכיסים שאבדו לו. שמח הסוחר, הודה לה', והמשיך בדרךו עם הנער והשורים. כאשר הגיעו לביתו, נעלם לפתע הנער. אז הבין הסוחר כי יד ההשגחה העליונה היתה בכל אשר ארע לו, וקרא על עצמו את הפסוק: "איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת".

שפת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פרשת השבוע: בהעלתך אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישראל" כניסת השבת: 19:15

ערש"ק ח' סיון תשע"ד (6.6.14) יציאת השבת: 20:29 ר"ת 21:15

הפטרה: "רני ושמחי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"ויראני את יהושע הכהן הגדול עמד לפני מלאך ה', והשטן עמד על ימינו לשטנו... ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך השטן... הלוא זה אוד מצל מאש" (מתוך ההפטרה) (ע"פ "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

על הכתוב "וימת ה' על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים", פרש רש"י בשם מדרש אגדה: "על פני תרח אביו, שעל-ידי אביו מת. שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד, על ש(אברהם) פתת(=שבר) את צלמיו. והשליכו(=נמרוד את אברהם) לכבשן האש. וה' יושב ואומר בלבו: אם אברם נוצח(=מנצח) אני משלו, ואם נמרוד נוצח אני משלו. וכשניצל אברם (מכבשן האש) אמרו לו, לה' ה' מושל מי אתה? אמר להם ה': מושל אברהם אני, השליכוהו לכבשן האש ונשרף, וזהו אור כשדים".

נמצאנו למדים מכך כי מסירות נפשו של ה' על קדושת השם הייתה רחוקה מלהיות בתכלית השלימות. שהרי, מתחילה נסתפק אם למסור את נפשו, ואמר בלבו "אם אברם נוצח אני משלו, ואם נמרוד נוצח אני משלו". אולם, ידוע מה שאמרו חז"ל (ב"ק, לח"י): "אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, אפילו שכר שיחה נאה". ולכן, צריכים אנו להתבונן, אימתי שלם הקב"ה את שכרו של ה' שהרי, בסופו של דבר (למרות הרהורי לבו), מסר ה' את נפשו על קדושת ה'.

בספר "גלגולי נשמות" להרמ"ע מפאנו זצ"ל (שקבל מהאריז"ל), מובא על-כך ענין נפלא (סימן מה'): "ה' נתעבר ביהושע כהן גדול... כי ה' הוא שנמרוד שרפו בכבשן האש, כי אמר (ה') אהיה מפת המנצח... ועתה בא (ה') בגלגול ביהושע כהן גדול והוא תיקונו, ורצה הקב"ה להצילו(=את יהושע כהן גדול), על שמת בכבשן האש (של נמרוד) על קידוש השם...".

כדי להבין את דבריו הקדושים, נקדים להביא מה שכתוב בדברי הנביא (זכריה ג', א'): "ויראני את יהושע הכהן הגדול... והשטן עמד על ימינו לשטנו... ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך השטן... הלוא זה אוד מצל מאש".

ופרש רש"י: "לשטנו - להשטינו(=לקטרג עליו), על שהיו בניו (של יהושע הכהן הגדול) נשואות נשים עובדי כוכבים... (וזה שכתוב) יגער ה' בך השטן... (אמר הקב"ה לשטן) שלא תפנס לפניו לקטרג על הצדיק הזה, הלא ראוי הוא, וזכה שהוצל(=שניצל) מאש השרפה. (וזה שכתוב) הלוא זה אוד מצל מאש... (פ) שהושלח (יהושע הכהן הגדול) עם אחאב בן קוליא וחברו לאור (וניצל), למרות שבגדיו נחרכו". וצריכים אנו ביאור, מה שהשיב הקב"ה לשטן: "הלוא זה אוד מצל מאש". וכי משום שניצל מהאש אסור לשטן לקטרג עליו, על שבניו נשאו נשים נכריות?

נראה לבאר ענין זה על-פי המבואר בגמרא (שם), כי אחאב בן קוליא וצדקיהו בן מעשיהו, שניהם היו נביאי שקר. וכאשר באו אל נבוכדנצר, כאילו בשליחותו של הקב"ה, החליט נבוכדנצר לבחון אותם, כפי שבחן את חנניה, מישאל ועזריה, על-ידי שהשליך אותם לכבשן האש, לראות האם ינצלו. השיבו לו נביאי השקר, שחנניה, מישאל ועזריה זכו להינצל משום שהיו שלשה, ואילו הם רק שניים. אמר להם נבוכדנצר, שיבחרו להם עוד אחד כדי שיהיו שלשה. והחליטו לבחור את יהושע כהן גדול, בחושבם שזכותו תגן גם עליהם, והם ינצלו מן האש.

מספרת הגמרא שנבוכדנצר זרק את שלשתם לתוך כבשן האש, ושני נביאי השקר נשרפו באש מיד, כמו קליות(=קש), ואילו יהושע כהן גדול ניצל מן האש, ורק בגדיו נחרכו מן האש. שואלת הגמרא "מאי טעמא איענש"? מדוע נענש יהושע כהן גדול ונחרכו בגדיו? "אמר רב פפא: (על) שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונא, ולא מיחה בהם".

לפי זה, מבואר היטב מדוע גער הקב"ה בשטן, על שהעז לקטרג על יהושע כהן גדול, ואמר לשטן: "הרי זה(=יהושע כהן גדול) אוד מוצל מאש". שהרי, גם אם יהושע כהן גדול חטא, בכך שלא מחה בבניו על שנשאו נשים נכריות, אמר הקב"ה לשטן: "הלוא זה אוד מצל מאש". כלומר, הלא אתה רואה שניזרק לתוך האש, ונחרכו בגדיו, ורק גופו ניצל משריפה כאוד מוצל מאש. וכל זה פעולת על שלא מחה בבניו, אם כך כבר קבל הוא את עונשו, ואין לך רשות לקטרג עליו.

והנה, כבר למדנו מדברי הרמ"ע מפאנו, כי יהושע כהן גדול הוא תיקונו של ה', ולכן הצילו הקב"ה משריפה, בזכות שכר נשרף בגלגול הראשון בכבשן האש של נמרוד. והנה, למרות שמחשבתו של ה' לא הייתה לשם שמים, וחשב שלא תשלוט בו האש, והוא ינצל כמו

אברהם אחיו - למרות זאת, כיון שמסר את נפשו בפועל על קידוש ה', שלם ה' לו את שכרו, והצילו כאשר התגלגל ה'ן ביהושע כהן גדול. ויש עוד לומר, שעל-ידי כך שיהושע כהן גדול היה מוכן באמת ובתמים להישָרף על קדושת ה', בכבשן של נבוכדנצר, תקן הוא בכך את הפגם של ה'ן. ולמרות שהיה ראוי להישָרף על שלא מחה בבניו, זכה שהקב"ה הצילו מכבשן האש.

"ותדבר מרים... במשה על אדות האשה הפשית... וישמע ה'... והענן סר מעל האהל והנה מרים מצרעת"

על הכתוב, **"ותדבר מרים ואהרן במשה... והענן סר מעל האהל והנה מרים מצרעת כשלא",** שואלים חכמי ישראל, מדוע נענשה מרים (על שדברה במשה) בגופה תחילה? והלא אמרו חז"ל: שלשה מיני נגעים מביאים על האדם משמים: א. נגעי הגוף - בעור בשר האדם. ב. נגעי בגדים. ג. נגעי בתים. אולם, לפני שהקב"ה מביא נגע על גוף האדם, הוא מתרה בו בתחילה. וכפי שכתוב במדרש (תנחומא תזריע י'): קשה לפני הקב"ה לפשוט (=לפגוע) באדם, ולכן קדם הוא מתרה בו, ורק אחר-כך מעניש אותו.

בתחילה מלקה את ביתו כמו שכתוב: **"ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם".** חזר בו האדם - מוטב, ואם לא - מלקה את בגדיו, שנאמר: **"והבגד פי יהיה בו נגע צרעת".** חזר בו האדם - מוטב, ורק אם לא שב בתשובה עד אז - עובר הנגע גם לגופו, שנאמר: **"אדם פי יהיה בעור בשרו".**

אם כך, מדוע נענשה מרים מיד בגופה בצרעת? והלא תחילה צריכה להיות התרעה בנגע צרעת על הבית ועל הבגדים...

נקדים תחילה מה שאמרו חז"ל, שהסיבה לכך שמרים נענשה בצרעת היא, משום שדברה **לשון הרע** על משה רבנו, כפי שכתוב: **"ותדבר מרים ואהרן במשה על אדות האשה הפשית אשר לקח..."**, ופרש רש"י שדברה על משה, שפרש מאשתו וגרש אותה (=את אשתו) מאז מתן תורה. ומבואר בגמרא (שבת פח'), שמשה פרש מאשתו ציפורה משום שדרש **"קל וחומר"** בעצמו, ואמר: מה ישראל, שהשכינה דברה עמהם במתן תורה רק שעה אחת, היו צריכים לפרוש מנשותיהם שלשה ימים, כפי שכתוב: **"היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה" - אני, שכל שעה ושעה השכינה מדברת עמי - על אחת כמה וכמה (=קל וחומר) - ולכן פרש מאשתו וגרשה.**

וצריך להבין גם, מדוע דוקא פעת דברה מרים במשה רבנו? והלא משה פרש מאשתו לפני מתן תורה, כפי שהתרה הקב"ה בישראל (שמות יט', טו'): **"אל תגשו אל אשה"**, ומאז עברה כשנה (כפי שכתוב י', יא'): **"ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש"**. ומדוע רק עתה דברה מרים במשה על שפרש מאשתו?

ויש לומר, שענין זה התעורר עתה בעקבות נבואת אלדד ומידד במחנה. שכן, כאשר ראתה צפורה אשת משה שהם גם מתנבאים אמרה למרים (תוספות שבת פז'): **"אוי לנשותיהם של אלו, שמיום שנתיחדה שכינה עם אחיד (=עם משה), פרש ממני".** הנה אז הבינה מרים, אחות משה, שאחיה פרש מאשתו מאז מתן תורה, והתעוררה לדבר בענין זה.

על-פי האמור יאיר לנו להבין גם מדוע נסמכה פרשת צרעת מרים למינוי שבעים הזקנים, ומדוע דוקא לאחר מינוי שבעים הזקנים (שמשה האציל עליהם מרוחו), התעוררה מרים לדבר במשה.

ויש לומר, שכל זמן שמשה הנהיג בנבואתו לבדו את העם, היתה הפרישה מאשתו מובנת לכל, שהרי בכל שעה ושעה השכינה היתה מדברת עמו. אבל עתה, לאחר שנמסרה ההנהגה/הנבואה גם לשבעים הזקנים, סברה מרים שקעת משה לא צריך לפרוש מאשתו, שהרי האציל הוא מרוחו לשבעים הזקנים, ואין הוא מנהיג את העם לבדו מול הקב"ה. לכן טענה מרים **"הלא גם בנו דבר" - כלומר, גם אנו נביאים כמשה, ואין אנו פורשים מן הזוג.**

אלא, שטעות היתה בידה, כפי שאמר הקב"ה להם: **"לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא".** שכן, מדרגת משה לא השתנתה במינוי שבעים הזקנים, כפי שאמרו חז"ל במדרש (ילקוט שמעוני יא', תשל"ו): **"למה היה משה דומה באותה שעה (=כאשר האציל מרוחו על שבעים הזקנים)? אמרו חז"ל: דומה היה לנו, שמונת על-גבי מנורה, והדליקו ממנו נרות הרבה, ולא חסר ממנו (=מהנר) כלום. כך היתה חכמתו של משה, שלא היתה חסרה כלום לאחר מינוי שבעים הזקנים".**

מעתה מובן מדוע נענשה מרים באופן כה חמור ומידי על שדברה במשה, ולא נהג בה הקב"ה כשאר מדברי לשון הרע, הנענשים תחילה בבתייהם ובבגדיהם, ורק לאחר מכן בגופם. שכן, כאן רצה הקב"ה לשמור על כבודו של משה, ולהודיע ולהראות לכל העם, שמשה רבנו **"בכל ביתי נאמן הוא, פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידת ותמנת ה' יביט",** ולמרות שהתמנו שבעים הזקנים, נשאר משה באותה דרגת נבואה, ולא חסר הוא כלום בנבואתו.

"והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"

כאשר הגיע רבי שלום מבעלז לראשונה אל חצרו של ה"חזו"ה" מלובלין (רבי יעקב הורוביץ), אמר האדמו"ר הנערץ לחסידיו: דעו לכם, שהגיע לכאן אברך, שהוא ענו כמשה רבנו. מיד פשטו החסידים ברחבי בית המדרש, והחלו תרים אחר אותו אברך מופלא, שזכה לתהילות ולתשבחות מפיו הקדוש של ה"חזו"ה". והנה, באחת מהפינות החבויות של בית המדרש מצאו את רבי שלום הצעיר, כשהוא שוקד על תלמודו, בלא לחוש לכל המהומה הגדולה סביבו. נגשו אליו כמה מן החסידים, ואמרו לו: הרבי שלנו ספר זה עתה, שבא לכאן אברך ענו כמשה רבנו, שמא הרב מתכונן אליך?

התבונן רבי שלום רגע קט בחבורה שנצבה לפניו, ואמר: אם כך אמר הרבי, בודאי יודע הוא מה שאמר. פנה לעברו אחד החסידים, ואמר בנימה של תרעומת: אם דברך רומזים שאתה הוא הענו הגדול המצוי בתוכנו - כלום לזאת תיקרא "ענוה"? חיד רבי שלום כלפי חבורת החסידים, והשיב להם בדרך חידוד: ומי כתב בתורה "והאיש משה ענו מאד מכל האדם"? האם לא כתב זאת משה רבנו, בכבודו ובעצמו...?

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרַשְׁת הַשְּׁבוּעַ: בְּהֵעֲלִיתְךָ אֶל שְׂדֵי יִתְּנֹ לָכֶם רְחֻמִּים” רֵאשִׁי תִּיבּוֹת ”יִשְׂרָאֵל” 🕯️ **כְּנִיסַת הַשְּׁבֵת: 19:15**

עֲרַשׁ”ק ח’ סיון תשע”ד (6.6.14) **יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 20:29** ר”ת 21:15

הַפְּטָרָה: ”רְנִי וְשִׂמְחִי” (לקבלת העלון בדוא”ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

”בְּנֵי צִיּוֹן”

הַסְּגוּלָה הַנִּפְלְאָה שֶׁל ”קַל וְחֹמֶר” הַמְעוֹרֶרֶת אֶת הַשֵּׁם ”אֵל”, שֶׁהוּא מִידַת הַחֹסֶד. (על פי ”אורה של תורה” להרה”ק פינחס פרידמן)

עַל הַפְּתוּב, ”וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה’ לֵאמֹר: אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ”, שׁוֹאֲלִים חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל: מִדּוּעַ הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה עַל מְרִים אַחוּתוֹ דּוֹקָא בְּשֵׁם ”אֵל” (“אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ”), וְלֹא בְּשֵׁם הוֹי”ה: ”ה’ נָא רְפָא נָא לָהּ”?

יְדוּעַ וּמְפּוֹרָסִם מָה שֶׁהִבִּיאוּ בַּסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים, בְּשֵׁם הַמַּגִּיד הַקְּדוּשׁ רַבִּי דָב בְּעַר מִמְזִרִיטֵשׁ זִיע”א, עַל הַבְּרִיתָא: ”רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר: בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִידוֹת הַתּוֹרָה נִדְרָשׁת: **מִקַּל וְחֹמֶר** (מידה א’), מִגְזִירָה שְׁוֵה (מידה ב’)... וכו”.

וְאִמֵּר הַמַּגִּיד הַקְּדוּשׁ, שְׁאוֹתֵן יֵג’ מִידוֹת אֵלוֹ שֶׁמִּבִּיא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, מְכֻוֹנוֹת כְּנֶגֶד יֵג’ מִידוֹת הַרְחֻמִּים שֶׁל ה’ יִתְּבַרְך: א. **אֵל** ב. רְחוּם ג. וְחַנּוּן ד. אֶרֶךְ ה. אֲפִים ו. וְרַב חֶסֶד ז. וְאִמְתָּ ח. נִצֵּר חֶסֶד ט. לְאֲלָפִים י. נִשְׂא עוֹן יא. וְפִשַׁע יב. וְחֻטָּא יג. וְנִקְהָ. לָכֵן, נִמְצָא, שְׁמִידַת ”אֵל” הִיא כְּנֶגֶד ”קַל וְחֹמֶר”, מִידַת ”רְחוּם” הִיא כְּנֶגֶד ”גְּזִירָה שְׁוֵה”, וכו’.

נִמְצָא, אִפּוּא, שְׁאֵם רוֹצִים לְעוֹרֵר אֶת הַשֵּׁם ”אֵל”, שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן וְשֵׁרֶשׁ לְ–יֵג’ מִידוֹת הַרְחֻמִּים, הֶעֱצָה הִיעוּצָה הִיא לְדְרוֹשׁ מִידַת ”קַל וְחֹמֶר”, שֶׁהִיא מְכֻוֹנָת, כְּאִמּוֹר, כְּנֶגֶד מִידַת ”אֵל”.

וְהִנֵּה, יְדוּעַ שֶׁהִסִּיבָה לְכַף שְׁמֵרִים נִעְנְשָׁה בְּצַרְעַת הִיא, מִשׁוּם שֶׁדְּבָרָה לְשׁוֹן הָרַע עַל מֹשֶׁה רַבְּנוּ, כְּפִי שְׁכַתוּב: ”וַתְּדַבֵּר מְרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל אֹדוֹת הָאִשָּׁה הַכַּסִּית אֲשֶׁר לָקַח...”, וּפְרַשׁ רַש”י שֶׁדְּבָרָה עַל מֹשֶׁה, שֶׁפָּרַשׁ מֵאֲשֶׁתוֹ וּגְרַשׁ אוֹתָהּ (=אֶת אֲשֶׁתוֹ) מֵאִזּוֹ מֵתֵן תּוֹרָה.

וּמְבוֹאֵר בַּגְּמָרָא (שְׁבֵת פּח), שֶׁמִּשְׁחָה פָּרַשׁ מֵאֲשֶׁתוֹ צִיפּוּרָה מִשׁוּם שֶׁדְּרַשׁ ”קַל וְחֹמֶר” בְּעֶצְמוֹ, וְאִמֵּר: מָה יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִשְׁכִּינָה דְּבָרָה עִמָּהֶם בְּמֵתֵן תּוֹרָה רַק שְׁעָה אַחַת, הָיוּ צְרִיכִים לְפָרוֹשׁ מִנְשׁוֹתֵיהֶם שֶׁלִּשְׁעָה יָמִים, כְּפִי שְׁכַתוּב: ”הָיוּ נִכְנָסִים לְשִׁלְשֵׁת יָמִים אֶל תְּגִשׁוּ אֶל אִשָּׁה” – אֲנִי, שֶׁכָּל שְׁעָה וְשְׁעָה הִשְׁכִּינָה מִדְּבַרְתָּ עִמִּי – עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה (=קַל וְחֹמֶר) – וְלָכֵן פָּרַשׁ מֵאֲשֶׁתוֹ וּגְרַשָּׁהּ. (וּמִנֵּינן שֶׁהַסְּכִימִים הַקַּב”ה לְמַעֲשֵׂה זֶה שֶׁל מֹשֶׁה? – שְׁנֵאמַר ”לֶךְ אָמַר לָהֶם (=לְיִשְׂרָאֵל): שׁוּבוּ לָכֶם לְאַהֲלֵיכֶם (=לְנִשְׁוֹתֵיכֶם), (אֲבָל) וְאַתָּה פֹה עִמָּד עִמָּדִי” (=פָּרוֹשׁ מֵאֲשֶׁתְּךָ).

אִם כֵּן, נִמְצָא שֶׁכְּאֲשֶׁר דְּבָרָה מְרִים עַל אוֹדוֹת מֹשֶׁה, שֶׁפָּרַשׁ מֵאֲשֶׁתוֹ, הִיא פְּגָמָה בְּשֵׁם ”אֵל”, מֵאַחַר וְלֹא נִשְׁאַה ”קַל וְחֹמֶר”, כְּפִי שֶׁדְּרַשׁ מֹשֶׁה לְגַבִּי אֲשֶׁתוֹ צִיפּוּרָה. וְלָכֵן, כְּדִי לְתַקֵּן דְּבַר זֶה, ”וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה’ לֵאמֹר: אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ”, הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה רַבְּנוּ וְצִעַק אֶל ה’, כְּדִי לְתַקֵּן וְלְעוֹרֵר אֶת הַשֵּׁם ”אֵל”, שֶׁבּוּ פְּגָמָה מְרִים, כְּאֲשֶׁר דְּבָרָה עַל מֹשֶׁה אַחִיָּה.

בְּעֵינֵינוּ זֶה כְּתוּב בַּסְּפָר הַקְּדוּשׁ ”בְּנֵי יִשְׁשֹׁכָר” (נִיסוּן, מֵאִמֵּר ד’), שְׁמִידַת ”קַל וְחֹמֶר” נִקְרָאת בְּתוֹאֵר ”דִּין”, כְּפִי שְׁכַתוּב בַּגְּמָרָא (פְּסָחִים סה’): ”וְהִלֵּא דִין הוּא”. וְצְרִיכִים אָנוּ בִּיאוֹר עַל–כֵּן. שֶׁהָרִי, עַל–פִּי מָה שֶׁלְּמַדְנֵנוּ, עַל–יַדִּי מִידַת ”קַל וְחֹמֶר” מֵתְעוֹרֵר הַשֵּׁם ”אֵל”, שֶׁהוּא מִידַת הַחֹסֶד, וּבְרוּר שְׁאִין פֹּה דִין. אֲלָא, מֵתְרַץ ה”בְּנֵי יִשְׁשֹׁכָר” וְאוֹמֵר, שְׁכָאן רַצּוֹ חוֹ”ל לְלַמְדְנֵנוּ דְעַת, שְׁאִפִּילוּ שֶׁהָאֲדָם שְׂרוּי בְּמִידַת הַדִּין, חָס וְחִלְיָה – עַל–יַדִּי שִׁדְרוֹשׁ ”קַל וְחֹמֶר” יִתְעוֹרֵר הַשֵּׁם ”אֵל”, שֶׁהוּא מִידַת חֶסֶד, וְיִתְמַתֵּק לוֹ הַדִּין, וְיִהְיֶה לְחֹסֶד וְלְרְחֻמִּים.

וְיִהִי בְּנִסְעַ הָאָרְן וְיֵאמֵר מֹשֶׁה קוּמָה ה’ וְיִפְצוּ אֵיבִיךָ וְיִנְסוּ מִשְׁנֵאִיךָ... וּבִנְחָה יֵאמֵר שׁוֹבָה ה’ רַבְּבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל

בְּפִרְשָׁתְנוּ, אָנוּ מוֹצֵאִים אֶת הַפְּרָשָׁה הַכִּי קִטְנָה מִכָּל פְּרָשִׁוֹת הַתּוֹרָה – הִלֵּא הִיא פְּרָשַׁת ”וְיִהִי בְּנִסְעַ הָאָרְן”. הַמִּיּוֹחַד בְּפִרְשָׁה זֹה הוּא, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מִשְׁנֵי פְּסוּקִים בְּלִבְד, וְיִישׁ בָּהּ רַק פ”ה (=85) אוֹתִיוֹת, וּמוּבָא בַּגְּמָרָא (שְׁבֵת קטו’): ”(ש)פְּרָשָׁה זֹה עֲשָׂה לָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִימְנִיוֹת מְלֻמְעָלָה וּמְלֻמְטָה (אוֹת נו”ן) הַפּוּכָה בְּרֵאשׁ הַפְּרָשָׁה, וְאוֹת נו”ן הַפּוּכָה בְּסוֹפָהּ, כְּפִי שְׁמוּפִיעַ בְּתוֹרָה: ”וְיִהִי בְּנִסְעַ הָאָרְן וְיֵאמֵר מֹשֶׁה קוּמָה ה’ וְיִפְצוּ אֵיבִיךָ וְיִנְסוּ מִשְׁנֵאִיךָ מִפְּנֵיךָ. וּבִנְחָה יֵאמֵר שׁוֹבָה ה’ רַבְּבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל”.

וְעַל פְּרָשָׁה זֹה אוֹמֵר בְּעַל ”כְּסֵא הַרְחֻמִּים”, שְׁכָאן רְמוֹז לְנוּ הַפְּתוּב עַל מְצוֹת ”פְּרוּ וּרְבוּ”, כְּפִי שְׁאִמְרוּ חוֹ”ל (יְבֻמוֹת

ג': "תָּנוּ רַבָּנַן (במדבר יא): 'וּבְנַחַח יֹאמַר שׁוֹבָה ה' רַבּוּת אֲלֵי יִשְׂרָאֵל'. מְלַמֵּד, שְׂאִין הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה עַל פְּחוֹת מִשְׁנֵי אֲלָפִים וּשְׁנֵי רַבּוּת מִיִּשְׂרָאֵל (=כֹּב' אֲלָפִים). הֲרִי שְׁהִיו יִשְׂרָאֵל שְׁנֵי אֲלָפִים וּשְׁנֵי רַבּוּת חֹסֵר אֶחָד. וְזֶה (ש') לֹא עָסַק בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה, לֹא נִמְצָא זֶה גּוֹרֵם לַשְׂכִּינָה שֶׁתִּסְתַּלַּק מִיִּשְׂרָאֵל?"

וּמוֹסִיף "כִּסּא הֶרְחָמִים", שֶׁמִּצְוָה זו שֶׁל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, שֶׁהִיא הַמִּצְוָה הַרְאשׁוֹנָה שֶׁנִּצְטָוָה הָאָדָם, חֲשׁוּבָה הִיא מְאֹד כְּפִי שְׁכָתוּב בַּפֶּרֶשֶׁת הַבְּרִיאָה: "וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ..." , "וְעַל-כֵּן כָּל יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהִזְהַר בָּהּ מְאֹד, שֶׁהֲרִי הִיא קִיּוּם הָעוֹלָם. וַיֵּשׁ בְּכָתוּב בַּפֶּרֶשֶׁה זו "וַיְהִי בְּנֹסַע הָאָרוֹן" רְמִזוּ לַיַּעֲקֹב אָבִינוּ ("בְּנֹסַע" גְּמַטְרִיָּה "יַעֲקֹב"), שֶׁמִּטְתּוֹ הִיְתָה שְׁלִימָה, וְכֹנְנָתוֹ בְּמִצְוֹת "פְּרוּ וּרְבוּ" הִיְתָה לְשֵׁם שְׁמַיִם, וְעַל-כֵּן צוּרְתּוֹ חֲקוּקָה בְּכִסּא הַכְּבוֹד. וְהֵנָּה, כְּאֲמֹר, בַּפֶּרֶשֶׁה זו יֵשׁ רַק פ"ה(=85) אוֹתִיּוֹת, כְּמִנְיַן "מִילָה" - לְרִמּוֹז שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ לֹא פָּגַם בְּמִילָתוֹ/בְּבְרִיתוֹ, וְלֹא רָאָה קָרִי מִיָּמָיו.

וְעוֹד מוֹסִיף "כִּסּא הֶרְחָמִים" וְאֹמֵר, שֶׁלֹּא יִחְשׁוּב הָאָדָם בְּמַחְשַׁבְתּוֹ הֶרְעָה, שְׂאֵלְךָ וְאָבּוֹא עַל הָעֲרִיּוֹת הָאֲסוּרוֹת, וּבְכַךְ אֲקִיִּים אֶת מִצְוֹת "פְּרוּ וּרְבוּ", כְּפִי שֶׁהִמְתְּאֻנְנִים בְּקִשׁוֹ בַּפֶּרֶשֶׁתֵנוּ: "וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאֻנְנִים רַע בְּאֻזְנֵי ה'", שֶׁכְּבוֹ אִישׁ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל שֶׁנֶּאֱסָרוּ לָהֶם עֲרִיּוֹת בְּתוֹךְ הַמִּשְׁפָּחָה. וְלָכֵן אָמְרוּ "זָכְרָנוּ אֶת הַדְּגָה...". דְּהִינּוּ, שֶׁרְצִינוּ שֶׁתְּהִיָּה לָנוּ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה עִם כָּל הַנְּשִׁיִּים, כְּדִי שִׁיִּפְרוּ בְּנֵינוּ כְּדִגֵּי הַיָּם. וְעַל-כֵּן רֹמְזָת הָאוֹת נ' הַהֶפְּוֶכָה ("נֹוֹן" בְּאֶרְמִית דג), לְרִמּוֹז שֶׁרְצוֹ לְהַפְּוֹךְ אֶת הַמִּצְוָה לְעִבְרִיָּה. וְזֶהוּ שְׁכָתוּב: "וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאֻנְנִים רַע". "כְּמִתְאֻנְנִים", אוֹתִיּוֹת "כְּמֵת אֲנָנִים" - שֶׁכְּאִילוֹ מֵת לָהֶם קְרוֹב, וְהֵם כְּעַת "אֲוֹנָנִים", שֶׁאֲסוּר לָהֶם לְעִסּוֹק בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה... "וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֵרָה"

בְּהַתְּחַלַּת הַפֶּרֶשֶׁה מוֹפִיעָה הַמְּלָה "מְנֵרָה" בְּקִפִּיצוֹת שֶׁל 39 אוֹתִיּוֹת בְּדִיוֹק, כְּדִי לְרִמּוֹז עַל 39 אָבוֹת מְלֹאכָה הָאֲסוּרוֹת בַּשָּׁבַת, אוֹתָן לְמַדּוֹ חז"ל מֵהַקְּמַת הַמִּשְׁכָּן.

"בְּהַעֲלֵתְךָ אֶת הַנֵּר אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנֵרָה יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנֵּרוֹת:

וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנֵרָה הַעֲלָה נֵרְתֶיהָ כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְדוּד אֶת מֹשֶׁה

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֵרָה מְקֻשָּׁה זָהָב עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה

מְקֻשָּׁה הוּא כְּפִרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֵרָה."

(וְאֵלוּ הֵן "אָבוֹת מְלֹאכּוֹת, אַרְבָּעִים חֹסֵר אַחַת(=39): הַזּוֹרַע. וְהַחּוֹרֵשׁ. וְהַקּוֹצֵר. וְהַמַּעְמֵר. הַדָּשׁ. וְהַזּוֹרָה. הַבּוֹרֵר. הַטּוֹחַן. וְהַמְּרַקֵּד. וְהַלֵּשׁ. וְהַאֹפֶה. הַגּוֹזֵז אֶת הַצָּמֵר. הַמְּלַבֵּנוּ. וְהַמְּנַפֵּצוּ. וְהַצּוֹבְעוּ. וְהַטּוֹוֶה. וְהַמְּסַף. וְהַעוֹשֶׂה שְׁנֵי בְּתֵי גִירִין. וְהַאֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין. וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין. הַקּוֹשֵׁר. וְהַמְּתִיר. וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תַפִּירוֹת. הַקּוֹרֵעַ עַל מְנַת לְתַפֵּר שְׁתֵּי תַפִּירוֹת. הַצָּד צְבִי. הַשׁוֹחֲטוּ. וְהַמְּפָשִׁטוּ. הַמּוֹלְחוֹ וְהַמַּעְבֵּד אֶת עוֹרוֹ. וְהַמּוֹחֲקוּ. וְהַמְּחַתְּכוּ. הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. וְהַמּוֹחֵק עַל מְנַת לְכַתֵּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. הַבּוֹנֵה. וְהַסּוֹתֵר. הַמְּכַבֵּה. וְהַמְּבַעֵר. הַמְּכַהּ בַּפֶּטִישׁ. הַמוֹצִיא מִרְשׁוֹת לְרְשׁוֹת. הֲרִי אֵלוּ אָבוֹת מְלֹאכּוֹת אַרְבָּעִים חֹסֵר אַחַת").

"וַתְּדַבֵּר מֶרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁה..."

מְסוּפָר עַל אָדָם אֶחָד שֶׁבָּא לְרַב שְׁלוֹ וְשָׂאֵל: "הֵאֵם כָּבֵר שְׁמַעְתָּ מֵהַ שְׁמִסְפָּרִים עַל הַיְדִיד שְׁלֵךְ?". "לֹא" - עָנָה הָרַב - "אֲבָל לִפְנֵי שֶׁאַתָּה מְסַפֵּר, תִּגִּיד לִי: הֵאֵם הַעֲבַרְתָּ אֶת הַשְּׁמוּעָה עַל יְדִידֵי דָרְךָ שֶׁלֹּשׁ הַמְּסַנְנוֹת?". "אֵילוּ מְסַנְנוֹת?" שָׂאֵל הָאוֹרֵחַ. "הַרְאשׁוֹנָה, מְסַנְנַת הָאֲמֵת", אָמַר הָרַב. "הֵאֵם אַתָּה בְּטוֹחַ שֶׁהַדָּבָר שֶׁאַתָּה עוֹמֵד לְסַפֵּר לִי עַל יְדִידֵי הוּא אֲמִיתִי?". הָאוֹרֵחַ הִסִּס: "בְּעֵצָם אֲנִי לֹא כָל-כָּךְ בְּטוֹחַ. אֲנִי רַק שְׁמַעְתִּי אֶת הַסִּפּוּר מִפִּי אַחֵר. וּמָה הַמְּסַנְנַת הַשְּׁנֵי?". "הַמְּסַנְנַת הַשְּׁנֵי", אָמַר הָרַב, "הִיא מְסַנְנַת "הַטּוֹב". כְּלוּמֵר, הֵאֵם הַדָּבָר שֶׁאַתָּה עוֹמֵד לְסַפֵּר לִי עַל יְדִידֵי הוּא דָּבָר טוֹב?". "לְהִיפֹךְ" אָמַר הָאוֹרֵחַ. "זֶה מִשְׁהוּ אִיוֹם וְנוֹרָא. וְהַשְּׁלִישִׁית?". "הַשְּׁלִישִׁית הִיא הַמְּסַנְנַת שֶׁל הַנְּחוּץ" הַמְּשִׁיךְ הָרַב. "הֵאֵם זֶה נְחוּץ לְסַפֵּר לִי אֶת הַדָּבָר הַנוֹרָא עַל יְדִידֵי, שֶׁסֶפֶק אִם הוּא אֲמֵת?".

לְאַחַר הַפְּסָקָה קָלָה נֶאֱמַר הָאוֹרֵחַ, וְאָמַר: "לֹא! אִין זֶה נְחוּץ כָּל-כָּךְ?". "אִם כֵּן" - אָמַר הָרַב - "כְּדָאי שֶׁתִּשְׁתַּוֵּךְ!".

וְעַל כֵּן הַשְּׁתִיָּקָה מוּבָא הַמְּקָרָה שֶׁאַרְעַ לִפְנֵי כְּשִׁמוּנִים שְׁנֵה בִירוּשָׁלַיִם, עַל אִשָּׁה אַחַת אֲשֶׁר תִּלְתָּה כְּבִיסָה בַּחֲצַר הַבַּיִת. וּבְיָמֵים הֵהֵם הָיָה יוֹם מִיּוֹחַד בְּשַׁבּוּעַ, שֶׁהָיָה נִקְרָא "יוֹם כְּבִיסָה". יוֹם זֶה הָיָה עוֹבֵר מִתּוֹךְ מֵאֲמָץ וְעַבּוּדָה מְפָרְכָת. לְאַחַר תְּלִית הַכְּבִיסָה עֲבָרָה בַּחֲצַר שְׁכֵנָה, שֶׁלֹּא הִיְתָה מְרוּצָה מְכַךְ שֶׁהַכְּבִיסָה תִּלְוֶיהָ בַּחֲצַר, הוֹצִיאָה מְסַפָּרִים, חֲתָכָה אֶת הַחֲבֵל, וְכָל הַכְּבִיסָה נִפְלָה אֶרְצָה וְנִתְלַכְלְכָה. אוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהַכְּבִיסָה הִיְתָה שְׁלָה, הַבְּלִיגָה עַל כְּאָבָה וְעַל עוֹגְמַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁנִּגְרַמָּה לָּהּ. בְּמִקּוֹם לָרִיב וְלִתְבוּעַ אֶת עֲלְבוּנָהּ, מָה שֶׁלְּבַטַח הָיָה מִצִּית אֶת אִשׁ הַמְּחַלּוֹקֵת בְּאִיזוֹרָה, הִיא הַחֲלִיטָה לְכַבֵּס שְׁנֵי אֶת כָּל הַכְּבִיסָה, לְמִרוֹת הַטְּרַחָה הַמְּרוּבָה וְהַעֲבוּדָה הַקְּשָׁה. לְאַחַר מִכּוֹן, תִּלְתָּה אֶת הַכְּבִיסָה בַּחֲצַר הַסְּמוּכָה, וְלֹא אָמְרָה דָּבָר, לְמִרוֹת הַכָּאָב הַגָּדוֹל. בְּעָרֵב, כְּשֶׁשָׁב בַּעֲלָה מִבַּיִת הַמְּדֻרָשׁ, חִפְצָה הִיְתָה הָאִשָּׁה לְסַפֵּר לְבַעֲלָה אֶת אֲשֶׁר עָבַר עָלֶיהָ, וְלִשְׁפּוֹךְ אֶת לְבָבָהּ לִפְנֵי, אֵךְ לְבִסּוֹף הַתְּגַבְּרָה עַל עֲצָמָה וְלֹא סִפְרָה, כְּדִי שֶׁלֹּא לְהַגִּיעַ לִיְדֵי חֲטָא לְשׁוֹן הָרַע. לְפִתְעַ דְּפָקָה הַשְּׁכֵנָה בְּדָלַת, וּבִקְשָׁה מִמֶּנָּה סְלִיחָה בְּלֵב מֵר. הִיא אָמְרָה לָּהּ: "כְּבֵר קְבִלְתִּי אֶת עוֹנֵשִׁי! בְּנֵי הַקֶּטָן קוֹדֵם מַחוּם! אֲנָא, סְלַחִי נָא עַל פְּשָׁעִי!". הָאִשָּׁה הַצְּדִקְנִית אָמְרָה לָּהּ, שֶׁהִיא מוֹחֲלַת לָּהּ בְּלֵב שְׁלֵם, וְאֵף אַחֲלָה רְפוּאָה שְׁלִימָה לְיֶלֶד הַחוּלָה.

אוֹתָהּ אִשָּׁה צְדִקְנִית זָכְתָה לְהַפְּקֵד לְשִׁנָּה הַבְּאָה בְּבוּ, שֶׁגָּדַל לְיָמֵים לְתַלְמִיד חֲכָם גָּדוֹל, שֶׁהֵאִיר אֶת עֵינֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָעוֹלָם - הֵלֵא הוּא רַבְּנֵי רַבִּי יוֹסֵף שְׁלוֹם אֶלְשִׁיב זְצוּק"ל. שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

פְּרַשְׁת הַשְּׁבוּעַ: בְּהֵעֲלִיתְךָ " אל שְׂדֵי יִתְּנֵן לְכֶם רְחֻמִּים" ראשי תיבות "ישראל" כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 19:15

עֲרַשׁ"ק ח' סיון תשע"ד (6.6.14) יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 20:29 ר"ת 21:15

הַפְּטָרָה: "רְנִי וְשִׁמְחֵי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

הסגולה הנפלאה של "קל וחומר" המעוררת את השם "אל", שהוא מידת הַחֶסֶד.

ידוע ומפורסם מה שהביאו בספרים הקדושים, בשם המגיד הקדוש רבי דב בער ממזריטש זיע"א, על הברייתא: "רבי ישמעאל אומר: בשלש עשרה מידות התורה נדרשת: **מקל וחומר** (מידה א'), מגזירה שוה (מידה ב')... וכו'".

ואמר המגיד הקדוש, שאותן יג' מידות אלו שמביא רבי ישמעאל, מכונות כנגד יג' מידות הרחמים של ה' יתברך: א. **אל** ב. רחום ג. וחנון ד. ארך ה. אפים ו. ורב חסד ז. ואמת ח. נצח חסד ט. לאלפים י. נשא עון יא. ופשע יב. וחסאה יג. ונקה". לכן, נמצא, שמידת "**אל**" היא כנגד "**קל וחומר**", מידת "רחום" היא כנגד "גזירה שוה", וכו'. נמצא, אפוא, שאם רוצים לעורר את השם "**אל**", שהוא ראשון ושרש ל-יג' מידות הרחמים, העצה היעוצה היא לדרוש מידת "**קל וחומר**", שהיא מכוונת, כאמור, כנגד מידת "**אל**".

על-פי האמור יאיר לנו להבין את מעשה שאול המלך, שהיה אחד מהאישים הדגולים שקמו לישראל בכל הדורות, ועליו מעיד הכתוב (שמואל א' י', כג'): "ויגבה מפל העם משכמו ומעלה". ולפי חז"ל, הפונה "ויגבה מפל העם" לא היתה רק גופנית, אלא גם "ויגבה" במובן הרוחני, שהיה גבוה מפל העם.

ומצינו בגמרא (יומא כב'): "בן שנה שאול במלכו" – אמר רב הונא, כבן שנה – שלא טעם טעם חטא", ועוד אמרו שם: "מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול? מפני שלא היה בה שום דופי, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוידן: אין מעמידין פרנס על הצבור, אלא אם כן קפה של שרצים תלויה לו מאחוריו, שאם תזוח דעתו עליו, אומרים לו: תזור לאחוריק".

והנה, כידוע, התפקיד הראשון שהטיל הקב"ה על שאול היה לקים את מצות מחית עמלק, כמו שכתוב: "לך והכית את עמלק והחרמתם את כל אשר לו ולא תחמל עליו, והמתה מאיש עד אשה מעלל ועד יונק משור ועד שיה מגמל ועד חמור". ואכן, שאול המלך יצא למלחמת חורמה כנגד עמלק, אך נכשל במילוי תפקידו למחות את זכר עמלק מתחת השמים, כפי שכתוב: "ויך שאול את עמלק... ויחמל שאול והעם על אגג (מלך עמלק) ועל מיטב הצאן והבקר".

וצריכים אנו להבין, איך נכשל אדם קדוש זה, שחמל על אגג בניגוד גמור למה שצוהו ה' יתברך? ("לך והכית את עמלק והחרמתם את כל אשר לו ולא תחמל עליו").

חז"ל הקדושים מבארים לנו ענין זה בגמרא (יומא כב'): "ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל". אמר רבי מני: על עסקי נחל. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לשאול, 'לך והכית את עמלק', אמר (שאול): ומה אם בשביל נפש אחת, אמרה תורה, הביאו עגלה... ערופה (בנחל), כל הנפשות הללו (=הילדים והבהמות של עמלק), על אחת כמה וכמה! (שצריך לחמול עליהם/קל וחומר". ועל-כן), אם אדם חטא, בהמה מה חטאה? אם גדולים חטאו, קטנים מה חטאו? יצאה בת-קול, ואמרה לו (=לשאול): 'אל תהי צדיק הרבה'".

ולכאורה צריכים אנו להבין, איך נכשל שאול המלך לדרוש "**קל וחומר**", כנגד מצוה מפורשת בתורה: "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים"?

אלא, צריך לדעת שזה לעומת זה עשה אלקים, ועל-כן כמו שהשם "**אל**", שהוא מצד הקדושה מכון כנגד מידת "**קל וחומר**", כך לעומת זאת ישנו שם "**אל**" שהוא מצד הקליפה/הטומאה, שמתנגדת למידת "**קל וחומר**". וזאת, כפי שידוע מהספרים הקדושים, ש**עמלק** בגמטריה "**אל אחר**", והוא מתנגד לאמונת אחדות ה' יתברך. ועל-כך מזהיר אותנו הכתוב (שמות לד', יד'): "כי לא תשתחוה לאל אחר".

וכן מצינו בגמרא (שבת קה'): "אמר רבי אבין: מאי קרא (=הפונה בפסוק) 'לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר' (תהלים פא). איזהו 'אל זר' שיש בגופו של אדם? הוי אומר, זה יצר הרע".

הרי מבואר, כי זה לעומת זה עשה האלקים – שם "**אל**" שמצד הקדושה, לעומת "**עמלק**", שהוא "**אל אחר**",

מִצַּד הַקְּלִיפָה, הַמִּתְנַגֵּד לְמִידַת "קַל וְחֹמֶר", כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעוֹרֵר הַשֵּׁם "אֵל", שֶׁמִּצַּד הַקְּדוּשָׁה, הַמְּבִיא חֹסֵד לְיִשְׂרָאֵל, וְדִין עַל הַרְשָׁעִים.

לְכֵן מְזַהֵר אוֹתָנוּ הַקַּב"ה (סוֹף פֶּרֶשֶׁת "כִּי תִצְאָה"): "וְזָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמֶלֶק בְּדַרְךָ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם" – כִּי אִזּוֹ יִצְאֲתֶם מִמִּצְרָיִם עַל-יְדֵי הַשֵּׁם "אֵל", שֶׁנִּתְעוֹרֵר עַל-יְדֵי הַ"קַּל וְחֹמֶר" שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁאָמַר – "הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְאִיךָ יִשְׁמְעֵנִי פֶרְעֹה...?". וְהִנֵּה, בָּא עֲמֶלֶק (גַּמְטְרִיָּה "אֵל אַחֵר"), הַמִּתְנַגֵּד לַשֵּׁם "אֵל" שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, וְרוֹצֵה לְעוֹרֵר "קַל וְחֹמֶר" מִצַּד הַקְּלִיפָה, כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת הַרְחָמִים מִיִּשְׂרָאֵל.

וּמֵעַתָּה נִזְכָּה לְהִבִּין בְּמַעַט קֶט, אִיךָ טַעַה שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ, לַעֲשׂוֹת "קַל וְחֹמֶר" מֵעֲגֵלָה עְרוּפָה, שֶׁלֹּא לְמַחֲוֹת אֶת עֲמֶלֶק. שָׁכֵן, טַעוֹת זֹו נִגְרָמָה לוֹ מִקְּלִיפַת עֲמֶלֶק ("אֵל אַחֵר"), שֶׁהִבִּיא אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת "קַל וְחֹמֶר" שֶׁל שְׁטוֹת מִצַּד הַקְּלִיפָה, בְּנִיגוּד לְדַעַת הַתּוֹרָה. (וּמִטַּעַם זֶה יֵשׁ לִזְמֹר, שֶׁהַקַּב"ה שָׁלַח לְשְׂאוּל אֶת שְׂמוֹ אֵל הַנְּבִיא, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אוֹתוֹת "שְׁמוֹ אֵל" – כְּדֵי לְרַמּוֹז לוֹ לְשִׁמּוֹר עַל הַשֵּׁם "אֵל", שֶׁמִּצַּד הַקְּדוּשָׁה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְגֹּם.

וְעַל-כֵּן נִעֲנַשׁ שְׂאוּל, שֶׁנִּקְרָעָה מְלֻכוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר לוֹ שְׂמוּאֵל: "קִרְעֵה ה' אֶת מַמְלַכּוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיֶיךָ הַיּוֹם, וְנִתְּנָה לְרַעַף הַטּוֹב מִמֶּךָ". שָׁכֵן, כְּפִי הַיְדוּעַ מִיַּד "קַל וְחֹמֶר" הִיא כְּנִגּוּד הַמִּידָה הַשְּׁבִיעִית – מִיַּד הַ"מְלָכוֹת" (פְּרִי עֵץ הַחַיִּים, שֶׁעַר עוֹלָם הַעֲשִׂיָה פ"ו). וּמִכִּיּוֹן שֶׁשְׂאוּל הַמֶּלֶךְ פָּגַם וְעָשָׂה "קַל וְחֹמֶר" שֶׁל שְׁטוֹת מִצַּד הַקְּלִיפָה, קִרְעֵה ה' אֶת הַמְּלָכוֹת מִמֶּנּוּ, וְנִתְּנָה לְדוֹד, מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא כְּיְדוּעַ הַרוֹעֵה הַשְּׁבִיעִי. (עַל פִּי "אוֹרְהַי שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) "בְּהַעֲלִתְךָ אֶת הַנֵּרֶת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת..."

עַל הַפְּסוּק שֶׁלְפָנֵינוּ מִצִּינוּ מְדַרְשׁ פְּלִיאָה: הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (=זֶהוּ שְׁכָתוּב בְּתַהֲלִילִים קִיט', קל'): "פֶּתַח דְּבַרְיָךְ יֵאִיר", וְאִיתָא כְּמָאן דְּאָמַר (=וַיֵּשׁ מִי שְׂאֵמֶר), כִּי יו' טַפְּחִים הוּוּ מְנַרְתָּא (=הִיתָה הַמְּנוּרָה).

מְדַרְשׁ פְּלִיאָה זֶה הַסְּבִיר רַבִּי שֶׁמִּשׁוֹן מְשַׁפֵּיטוּבְקָה, מִתְלַמֵּדֵי הַמְּגִיד מְמוֹרֵיץ', בְּהַסְּפֵר עֲמָמִי נֶאֱמָר: בְּמְנוּרָה הִיוּ, כְּיְדוּעַ, שְׁבַעַת קָנִים, תִּשְׁעַ פְּרָחִים, אֶחָד-עֶשֶׂר כְּפִתּוּרִים וְעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם גְּבִיעִים. וְלִגְבֵי גוּבַה הַמְּנוּרָה חוֹלְקִים הַחֲכָמִים: יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁגוּבָהּ הִיָּה יו' טַפְּחִים, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים יח' טַפְּחִים.

וְהִנֵּה מִצִּינוּ רְמִזִּים לְחֻלְקֵי הַמְּנוּרָה הַשּׁוֹנִים בְּכָל אֶחָד מִחֲמֻשֵׁת חוֹמְשֵׁי הַתּוֹרָה: בְּפְסוּק הַרְאִשׁוֹן בְּסִפְר "בְּרֵאשִׁית" יֵשׁ שְׁבַע מְלִים כְּנִגּוּד שְׁבַעַת קָנֵי הַמְּנוּרָה. בְּפְסוּק הַרְאִשׁוֹן בְּסִפְר "שְׁמוֹת" יֵשׁ אֶחָד-עֶשְׂרֵה מְלִים, כְּנִגּוּד אֶחָד-עֶשְׂרֵה הַפְּתוּרִים שֶׁבְּמְנוּרָה. בְּפְסוּק הַרְאִשׁוֹן בְּסִפְר "וַיִּקְרָא" יֵשׁ תִּשְׁעַ מְלִים, כְּנִגּוּד תִּשְׁעַת הַפְּרָחִים שֶׁקִּשְׁטוּ אֶת הַמְּנוּרָה. הַפְּסוּק הַרְאִשׁוֹן שֶׁבְּסִפְר "בְּמִדְבָר" כּוֹלֵל שְׁבַע-עֶשְׂרֵה מְלִים, כְּנִגּוּד שְׁבַעַת-עֶשְׂרֵה הַטַּפְּחִים שֶׁל גוּבַה הַמְּנוּרָה. וּבְפְסוּק הַרְאִשׁוֹן בְּסִפְר "דְּבָרִים" יֵשׁ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם מְלִים, כְּנִגּוּד עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם הַגְּבִיעִים שֶׁבְּמְנוּרָה.

לְכָף – אוֹמֵר רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁמִּשׁוֹן מְשַׁפֵּיטוּבְקָה – מְרַמְזִים דְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ "פֶּתַח דְּבַרְיָךְ יֵאִיר" – כְּלוֹמֵר, הַפְּסוּק הַרְאִשׁוֹן הַפּוֹתַח בְּכָל אֶחָד מִחֲמֻשֵׁת חוֹמְשֵׁי הַתּוֹרָה, מְכֻוֹן כְּנִגּוּד מַעֲשֵׂה הַמְּנוּרָה. "כִּי ה' דְּבַר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל" (י' כט')

הַגָּאוֹן רַבִּי צְבִי אֱלִימֶלֶךְ שֶׁפִּירָא כּוֹתֵב בְּסִפְרוֹ "אֲגָרָא דְכֻלָּה": בְּכָל הַמְּקָרָא כְּלוֹ מִצִּינוּ רַק פְּעַמַּיִם אֶת הַבֵּיטוּי "דְּבַר טוֹב": בְּכָתוּב שֶׁלְפָנֵינוּ נֶאֱמָר: "כִּי ה' דְּבַר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל", וּבְמַגִּילַת אֶסְתֵר (ו', ט') נֶאֱמָר: "דְּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ" (וּלְפִי מְסוֹרֶת הַקְּדוּמוֹנִים, הַכּוֹנֵה כָּאן הִיא לְמַלְכוּתוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא).

דְּבַר זֶה בָּא לְרַמּוֹז לָנוּ, שֶׁלְעוֹלָם צְרִיךְ הָאָדָם לְדַבֵּר רַק "טוֹב" עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְלְהִמָּנַע מִלְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם, וְאִפִּילוּ הוּא רוֹאֵה בְּמוֹ עֵינָיו אֶת חַטָּאֵיהֶם. וְכֵן מִי שֶׁמְדַבֵּר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאִילוּ דְּבַר טוֹב עַל מְלָכוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַקַּב"ה! "אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ"

לַיהוּדֵי אֶחָד בִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ כְּאֲבִים חֲזָקִים מְאֹד, וְנִכְנַס לְבֵית-הַחוּלַיִם לְבַדִּיקוֹת. לְאַחַר סְדֵרַת בְּדִיקוֹת הַחֲלִיט הַפְּרוֹפְסוֹר שָׁם, שָׁיֵשׁ לוֹ אָבוֹן, וְצְרִיךְ לְנַתְחוֹ כְּדֵי לְהוֹצִיאָהּ. כְּשֶׁשָּׁמַע הַיְהוּדִי כֵן, קָם וְהִתְלַבֵּשׁ, וְהִלְךְ אֶל הַגָּאוֹן רַבִּי אִיסַר מְלַצַר זְצ"ל, בַּעַל "אָבוֹן הָאֲזוּל", וְסִפֵּר לוֹ אֶת כָּל הַדְּבָרִים כְּהוֹנֵתָם. עָנָה לוֹ רַבִּי אִיסַר זְלַמֵּן, שֶׁלְדַעַתוֹ, לֹא צְרִיךְ לְנַתַח אוֹתוֹ, אֲלָא דִּי בְּכַף שֶׁיַּעֲשֶׂוּ לוֹ חוֹקֵן בְּלֶבֶד, וְזֶה יִשְׁטוֹף אֶת הַמַּעַיִים, וְהָאָבוֹן תִּצְאָ.

הִלָּה חֲזַר לְבֵית-הַחוּלַיִם, נָגַשׁ אֶל הַפְּרוֹפְסוֹר, וְאָמַר לוֹ: הֵייתִי אֲצֶל רַבִּי, רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַרְבַּ מְלַצַר, וְכַבּוּד הַרְבַּ אָמַר לִי שֶׁלֹּא צְרִיךְ נִיתוּחַ, אֲלָא שֶׁיַּעֲשֶׂוּ לִי רַק חוֹקֵן, וְהַמִּים יִשְׁטְפוּ אֶת הָאָבוֹן הַחוּצָה. הַפְּרוֹפְסוֹר וְכָל הַעוֹמְדִים שָׁם פָּרְצוּ בְּחֻק לְשָׁמַע הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ, וְהִתְחִילוּ לְהַסְבִּיר לוֹ וּלְשַׁכְּנֵוּ שֶׁהַעֲנָן רָצִינוּ עַד מְאֹד, שֶׁחוֹקֵן לֹא יַעֲזוֹר לוֹ, וְחִיבִים לְנַתְחוֹ! אוּלָם הִלָּה לֹא הִשְׁתַּכְנַע, וְהַסְבִּיר לָהֶם שֶׁמֵּאֲחֵר וְיִצְאָ הַדְּבַר מִפִּי הַרְבַּ הַקְּדוּשׁ, שֶׁלֹּא לְנַתְחוֹ, הִרִי דְבָרֵי הַרְבַּ הֵם "כְּאָרִים וְתַמִּים", וְאֲדַרְבָּא, הַנִּיתוּחַ יִסְכֵּן אוֹתוֹ, וְאִם הֵם לֹא רוֹצִים לַעֲשׂוֹת לוֹ חוֹקֵן, הוּא הוֹלֵךְ הַבֵּיתָה. כְּשֶׁרָאָה הַפְּרוֹפְסוֹר שֶׁהַיְהוּדִי הֵנִי' אוֹמֵר אֶת דְּבָרָיו בְּתַמִּימוֹת, בְּבִטְחָה וּבְכַנּוּת מְלָאָה - הִסְפִּים. הַכְּנִיסוּ אוֹתוֹ לְחֹדֵר וְעֲשׂוּ לוֹ חוֹקֵן. וּמָה נוֹרָא וְגִדּוֹל הָיָה קִידוּשׁ ה', כְּשֶׁיִּצְאָה הָאָבוֹן עִם הַמִּים מִהַמַּעַיִם, לְעֵינֵי כָל הַעוֹמְדִים שָׁם... שְׁבַת שְׁלוֹם

פרשת השבוע: בהעלתך אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישראל" **כניסת השבת: 19:15**

ערש"ק ח' סיון תשע"ד (6.6.14) **יציאת השבת: 20:29** ר"ת 21:15

הפטרה: "רני ושמחי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ה' ופצו איביך וינסו משנאיך מפניך" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

בפרשתנו, פרשת "בהעלתך", אנו מוצאים את הפרשה הכי קטנה מכל פרשיות התורה – הלא היא פרשת "ויהי בנסע הארון". המיוחד בפרשה זו הוא, שהיא כלולה משני פסוקים בלבד, ויש בה רק פ"ה (=85) אותיות ("ויהי בנסע הארון ויאמר משה קומה ה' ופצו איביך וינסו משנאיך מפניך. ובנחה יאמר שובה ה' רבות אלפי ישראל"). והנה, למרבה הפלא פרשה זאת "ויהי בנסע הארון", שיש בה כאמור פ"ה (=85) אותיות, נחשבת לספר בפני עצמו. וכפי שמוכר בגמרא (שבת קטו) "תנו רבנן, 'ויהי בנסע הארון ויאמר משה'. פרשה זו עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות מלמעלה ומלמטה (אות נו"ן | הפוכה בראש הפרשה, ואות נו"ן | הפוכה בסופה)... מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו".

והנה, ענין זה, שפרשת "ויהי בנסע הארון" נחשבת לספר בפני עצמו היא לכאורה ענין תמוה מאד. שכן, איך יתכן, שבכל אחד מחמישה חומשי תורה ישנם כל-כך הרבה אותיות, ואילו בספר "ויהי בנסע הארון" אין לנו, אלא רק שני פסוקים ופ"ה (=85) אותיות בלבד? הלא דבר הוא!

ביאור נפלא על-כך מצינו ב"נחל קדומים" ("בהעלותך") להגה"ק החיד"א זצ"ל, (בשם הספר "כף נקי" מהחכם השלם החסיד, מלומד בנים, מר קשישא מ' בליפה מלכה). ומאחר וביאור זה פותח לנו שערים להבין כמה ענינים סתומים, מצוה גדולה לפרסם ענין זה ברבים.

ידוע ומפורסם מה שמוכר בזהר הקדוש (שיר השירים עד, ד), שבתורה הקדושה יש ששים רבוא (=שש מאות אלה) אותיות, שהן מכוונות כנגד ששים רבוא שורשי נשמות ישראל – כל נשמה מכוונת כנגד אות אחת שבתורה. וכתב ה"מגלה עמוקות" (ואתחנן אופן קפו), שענין זה נרמז בשם ישראל, שהוא ראשי תיבות: יש ששים רבוא אותיות לתורה – כדי לרמוז שכל אחד מישראל הוא כנגד אות אחת מהתורה הקדושה.

אולם, כבר תמחו כל המפרשים על ענין זה. שכן, לפי החשבון, אין לנו בתורה שבכתב, כי אם רק חצי מששים רבוא (=600,000) אותיות (לפי חשבון מדויק יש בתורה שבכתב רק 304,805 אותיות).

אם כך, חסרות לנו עוד כשלוש מאות אלה אותיות להשלמת ששים רבוא נשמות ישראל, ואיך אומרים חז"ל שבתורה הקדושה יש ששים רבוא (=600,000) אותיות?

הגה"ק החיד"א זצ"ל ב"מדבר קדמות" (מערכת י, ו) מביא על-כך תירוץ נפלא, בשם ליקוטי גורי האריז"ל, על-פי מאמר חז"ל (חגיגה יב): "אמר רבי אלעזר: אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון – אדם צופה (ומביט) בו מסוף העולם ועד סופו (=יכול האדם לראות בו כל מה שמתרחש בכל מקום בעולם). וכיון שנסתפל הקדוש ברוך הוא (באנשי) בדור המבול, ודור הפלגה, וראה שמעשיהם מקולקלים, עמד וגנזו מהם, שנאמר (איוב לח): 'וימנע מרשעים אורם'. ולמי גנזו? לצדיקים לעתיד לבוא, שנאמר (בראשית א): 'וירא אלהים את האור כי טוב', ואין טוב אלא צדיק, שנאמר (ישעיה ג): 'אמרו צדיק כי טוב'".

לפי זה, מגלים לנו גורי האריז"ל, כי באמת, בשרש התורה שבכתב, שבה נברא העולם, היו ששים רבוא (=600,000) אותיות, שהן כאמור כנגד ששים רבוא נשמות ישראל. אולם, כאשר נגנז האור הראשון, נגנזו עמו גם כחצי מאותיות התורה, ונשארו לנו רק 304,805 אותיות. ויש לומר, שלעתיד לבוא, כאשר יחזיר הקב"ה את האור הגנוז של ששת ימי בראשית, יתגלו לנו כל ששים רבוא אותיות התורה במלואן.

על-פי האמור, יתכן לומר על-כך חידוש גדול, על-פי הידוע מהספרים הקדושים (והאריך בזה ה"בני יששכר" במאמריו לחנוכה), שכל חידושי התורה (=אותם הדברים העמוקים שמגלים לנו הצדיקים), שורשם הוא מהאור הגנוז שגנז הקב"ה בתורתו. והצדיקים, בגדל קדושתם ויגיעתם בתורה, זוכים לטעום מעין עולם הבא, כאשר הם זוכים לגילויים מאור גנוז זה. ויש לומר, שלאותם צדיקים יש אחיזה באותן האותיות שבתורה, שנגנזו יחד עם

הָאוֹר הַגָּנוּז, וְלִכְּנָן הֵם זֹכִים לְגָלוּת **מֵהָאוֹר** הַגָּנוּז שֶׁבַתּוֹרָה. וְזֶהוּ שְׂדֵיקוֹ חוֹ"ל לֹמַר בְּמִתְק שְׂפָתָם: "אוֹר שְׂבָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן... עֶמֶד וּגְנוּז... וְלִמֵּי גְנוּז? לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא". דְּהֵינּוּ, אוֹתִיּוֹת אֱלוֹ, שֶׁנִּגְנוּזוּ יַחַד עִם הָאוֹר הַגָּנוּז, הֵן גְּנוּזוֹת לְאוֹתָם הַצַּדִּיקִים, שֵׁישׁ לָהֶם אַחִיזָה מִצַּד שֶׁרֶשׁ נִשְׁמָתָם בְּאוֹתִיּוֹת אֱלוֹ. וְעַל-יְדֵי יִגִּיעַתָּם בַּתּוֹרָה, זֹכִים הֵם לְגָלוּת וְלִהְשִׁיעַ לָנוּ רִזִּין עֵילָאִין(=סוּדוֹת גְּדוּלִים) בַּתּוֹרָה.

עַל-פִּי הָאֱמוּר יִפְתַּח לָנוּ פֶּתַח לְהִבִּין מַה שְּׂשָׂאֲלָנוּ, כִּי צַד יִתְכַן שְׂפָרְשֵׁת "וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרוֹן", שֶׁנִּחְשַׁבֵּת לְסִפּוֹר בְּפָנֵי עֶצְמוֹ, כְּלוּלָה רַק מִשְׁנֵי פְסוּקִים, וַיֵּשׁ בָּהּ פ"ה(=85) אוֹתִיּוֹת?

וּמִגְלָה לָנוּ הַ"כָּף וְנָקִי" חִידוּשׁ נִפְלָא וְאוֹמֵר, כִּי פָרְשֵׁת "וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרוֹן", הִיְתָה בְשַׁעַת מִתְּן תּוֹרָה סִפּוֹר גְּדוּל מֵאֵד, כְּמוֹ כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה. וְכָל מַה שֶּׁהָיָה כְּתוּב בּוֹ הָיָה מִשְׁעַר ה-נ(=50), שֶׁנִּמְסָר לְמִשְׁה בְשַׁעַת מִתְּן תּוֹרָה. אוּלָם, לְאַחַר שֶׁחֲטָא הָעַם בְּעֵגֶל, וְנִסְתַּלַּק מִמִּשְׁה שְׁעַר ה-נ(=50), בְּבַחֲיַנַּת "לֶךְ רָד", הִנֵּה נִגְנוּזוּ גַם רֹב הָאוֹתִיּוֹת מִסִּפּוֹר זֶה, שֶׁהֵן כְּנֶגֶד שְׁעַר ה-נ, וְנִשְׂאָרוֹ מִמֶּנּוּ רַק פ"ה(=85) אוֹתִיּוֹת שֶׁל פָּרְשֵׁת "וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרוֹן".

עַל-פִּי הָאֱמוּר מְבָאֵר הַ"כָּף וְנָקִי" גַם כֵּן, מְדוּעַ פָּרְשָׁה זֹו עָשָׂה לָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִימְנִיּוֹת מְלֻמְעָלָה וּמְלֻמְטָה (אוֹת נו"ן) הַפּוּכָה בְּרֵאשׁ הַפָּרְשָׁה, וְאוֹת נו"ן) הַפּוּכָה בְּסוּפָהּ, כְּפִי שֶׁפְּתוּב בַּתּוֹרָה: [וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרוֹן וַיֹּאמֶר מִשְׁה קוֹמָה ה' וַיִּפְצוּ אֵיבִיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאִיךָ מִפְּנֵיךָ. וּבִנְחָה יֹאמֵר שׁוּבָה ה' רַבּוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל"]. שְׁכֵן, עֲנִין זֶה בָּא לְרַמְזוֹ לָנוּ בְּזֶה כִּי הָאוֹתִיּוֹת מִסִּפּוֹר זֶה הֵן מִשְׁעַר ה-נ(=50) שֶׁל הַחֹכְמָה. וְהִיּוֹת וְלֹא זָכִינוּ לְשְׁעַר ה-נ, עַל-כֵּן כְּתוּבָה הָאוֹת נ' בְּצוּרָה הַפּוּכָה ([]) - כְּדֵי לְרַמְזוֹ לָנוּ שֶׁשְׁעַר ה-נ' הִפֵּךְ פָּנָיו וְנִתְרַחַק מֵאֲתָנוּ לְאַחַר חֲטָא הָעֵגֶל, וְנִשְׂאָרָה לָנוּ רַק הָאָרְהָ קֶטְנָה מִשְׁעַר זֶה, שֶׁהֵם פ"ה(=85) אוֹתִיּוֹת שֶׁל פָּרְשֵׁת "וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרוֹן".

מִעֲתָה מִיּוֹשֵׁב הֵיטֵב מַה שְּׂאֲמָרוֹ הַקְּדוּמוֹנִים, שֵׁישׁ שְׂשִׁים רַבּוּא אוֹתִיּוֹת לְתוֹרָה, כְּנֶגֶד שְׂשִׁים רַבּוּא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְתִמְהוּ הַמְּפָרְשִׁים: הֲלֹא לְמַעֲשֵׂה אֵין בַּתּוֹרָה, אֲלֹא רַק כְּמַחְצִית מִשְׂשִׁים רַבּוּא? אֵךְ לְפִי דְבָרֵי הַ"כָּף וְנָקִי" מִיּוֹשֵׁב עֲנִין זֶה לְהַפְּלִיא, שֶׁהָרִי כִּיּוֹן שֶׁסִּפּוֹר "וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרוֹן" הָיָה סִפּוֹר גְּדוּל כְּכֹל הַתּוֹרָה כְּלָה, נִמְצָא שֶׁיַּחַד עִם סִפּוֹר זֶה הִיְתָה הַתּוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב כְּפוּלָה מִמָּה שֵׁישׁ בִּידֵינוּ כְּעַתָּה.

וְלִכְּנָן, הַחֲשׁבוֹן מְכוּן בְּדִיוֹק, שֶׁכֵּן בְּאֵמַת יֵשׁ בַּתּוֹרָה שְׂשִׁים רַבּוּא אוֹתִיּוֹת כְּנֶגֶד שְׂשִׁים רַבּוּא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּצִירוּף הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהִיוּ בְּסִפּוֹר "וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרוֹן". אֲלֹא, כְּאֱמוּר, לְאַחַר חֲטָא הָעֵגֶל נִגְנוּזוּ הָאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁיכוֹת לְשְׁעַר ה-נ, כִּיּוֹן שֶׁשְׁעַר זֶה שֶׁנִּסְתַּלַּק מִמִּשְׁה רַבּוּא בְּבַחֲיַנַּת "וְתַחֲסִרְהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים". (הַמְּאֵמֵר בְּהִרְחָבָה בְּאֵתֵר "בְּנֵי צִיּוֹן")

"כִּי ה' דָּבַר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל" (י' כט')

הַגָּאוֹן רַבִּי צְבִי אֶלִימֶלֶךְ שְׂפִירָא כּוֹתֵב בְּסִפּוֹר "אֲגֵרָא דְכֹלָה": בְּכָל הַמְּקָרָא כְּלוֹ מְצִינוּ רַק פְּעֻמַּיִם אֶת הַבֵּיטוּי "דְּבַר טוֹב": בְּכַתוּב שֶׁלְּפָנֵינוּ נִאֲמַר: "כִּי ה' דָּבַר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל", וּבְמִגְלֵלַת אֶסְתֵר (ו', ט) נִאֲמַר: "דְּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ" (וּלְפִי מְסוֹרַת הַקְּדוּמוֹנִים, הַכּוּנָה כָּאֵן הִיא לְמִלְכוּ שֶׁל עוֹלָם, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא).

דְּבַר זֶה בָּא לְרַמְזוֹ לָנוּ, שֶׁלְּעוֹלָם צָרִיךְ הָאָדָם לְדַבֵּר רַק "טוֹב" עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְלִהְמַנְעַ מְלַקְטָרְג עֲלֵיהֶם, וְאִפִּילוּ הוּא רוֹאֵה בְּמוֹ עֵינָיו אֶת חֲטָאֵיהֶם. וְכָל מִי שֶׁמְדַבֵּר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאִילוּ דְּבַר טוֹב עַל מְלָכוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַקַּב"ה!

"אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ"

פְּעַם נִזְדַּמְנוּ לְמָקוֹם אֶחָד הָאֲדוּמוֹ"רִים הַנּוֹדְעִים שֶׁל מְרְכּוֹ פוּלִין, רַבִּי אַבְרָהָם מְרַדְכִי מְגוּר וְרַבִּי מְאִיר יִחִיאֵל מְאוּסְטְרוּבָה. וּכְדָרְךָ צַדִּיקִים גְּדוּלֵי תּוֹרָה, הַתְּפַתְחָה בֵּין הַשְּׁנָיִם שִׁיחָה עָרָה בְּדְבָרֵי תּוֹרָה וַחֲסִידוּת. לְפָנֵי פְרִידַתָּם, פָּנָה הָאֲדוּמוֹ"ר מְאוּסְטְרוּבָה אֶל הָאֲדוּמוֹ"ר מְגוּר, וּבִקֵּשׁ שִׁיתְּפִלֵּל בְּעַדוֹ, שֶׁתְּהִיָּה לוֹ רְפוּאָה שְׁלָמָה, וְהַזְכִּיר בְּהַדְּגָשָׁה אֶת שְׁמוֹ וְשֵׁם אִמוֹ.

הַשְּׁתוּמָם עַל-כֵּךְ הָאֲדוּמוֹ"ר מְגוּר, וְאֵמֵר לְחִבְרוֹ הַצַּדִּיק: בְּמִסְכַּת בְּרָכוֹת (לד', עא) שְׁנִינוּ: כָּל הַמְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חִבְרוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ, שְׁנִאֲמַר: "אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ", וְאֵין מִשְׁה מְזַכִּיר כָּאֵן בְּתַפִּילָתוֹ אֶת שְׁמָה שֶׁל מְרִים. יֹאמֵר נָא לִי אִפּוּא אֲדוּנִי, מְדוּעַ הַזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ וְשֵׁם אִמוֹ?

הַשִּׁיב הָאֲדוּמוֹ"ר מְאוּסְטְרוּבָה: בְּדַק וּמְצָא, שֶׁהַמְּלִים "רְפָא נָא", הֵן בְּגִמְטְרִיָּה "מְרִים יוֹכְבֵּד"(=332). נִמְצָאנוּ לְמִדֵּים אִפּוּא, שֶׁבְּמְרוּמוֹ הַזְכִּיר מִשְׁה רַבּוּא בְּתַפִּילָתוֹ אֶת שֵׁם אַחֲוָתוֹ הַחוּלָה וְשֵׁם אִמָּה...

נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

שַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

פרשת השבוע: בהעלתך אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישראל" כניסת השבת: 19:15

ערש"ק ח' סיון תשע"ד (6.6.14) יציאת השבת: 20:29 ר"ת 21:15

הפטרה: "רני ושמחי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות..."

בספר הקדוש "מגלה עמוקות" (אופן עד) נאמר רמז נאה על פסוק זה, וזאת על-פי מה שגלה לנו האר"י הקדוש: סופי התיבות "אל מול פני המנורה" למפרע (=מהסוף להתחלה) הם "הילל", והכונה היא להילל הזקן. שכן, אומר האר"י הקדוש, שנשמת משה רבנו ונשמת הילל הזקן, שתייהן משרש אחד. ולכן, כמו שמשוה רבנו היה מלך על ישראל, כך היה הילל נשיא על ישראל. וכמו שמשוה רבנו חי מאה ועשרים שנה, כן חי הילל מאה ועשרים שנה. וכמו שמשוה היה הענו מכל אדם, כן הילל היה הענו מכל אדם.

ומוסיף האר"י זצ"ל ואומר, שדבר זה רמוז גם בגמרא (שבת פט): "בשעה שעלה משה למרום (לקבל את התורה) מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות (כתרים – אלו התגין שיש על גבי האותיות של התורה). אמר לו (הקב"ה למשה): משה, אין שלום בעירך? (היית צריך לומר לי 'שלום') – אמר לו (משה לה'): כלום יש עבד שנותן שלום לרבו? (הרי, העבד משמש את רבו פעמים רבות ביום, ואינו צריך לומר בפעם 'שלום'). אמר (הקב"ה): היה לך (לומר לי) 'לעזרני' (= כלומר, היית יכול לומר לי: 'תצלח מלאכתך', על פי רש"י). מיד אמר (משה לה'): 'ועתה יגדל נא כח אדני, כאשר דברת'. אמר האר"י זצ"ל: בכתוב "היה לך לעזרני", ראשי תיבות "הילל", רמז הקב"ה למשה, שהלל הנשיא הוא משרש נשמתו.

ומוסיף על-כך ה"מגלה עמוקות", שבתשובתו של משה לה' יתברך – 'ועתה יגדל נא כח אדני, כאשר דברת' (במדבר יד, יז) – התפלל משה על הילל הנשיא, שה' יתברך יגדיל את כוחו (=של הילל) שכן, הילל בגמטריה הוא אדני, ובקש משה "יגדל נא כח אדני", דהינו שיגדל כח אדני שהוא גימטריה הילל.

ומסביר זאת ה"מגלה עמוקות" ואומר, שמשוה בעצם ביקש מהקב"ה שיוסיף להילל את האות י, ויהיה שמו מלא – הילל – ולכן האות י, הכתובה בתורה בתיבת "יגדל", היא י רבתי גדולה, ורומזת על גידול שמו של הילל באות י.

ואם כך נשאלת השאלה, מדוע בקש משה להוסיף דוקא י לשמו של הילל?

על-כך עונים חז"ל, שהאות י רומזת על מידת הענוה, שהרי היא האות הקטנה מכל האותיות. ולכן התפלל משה רבנו לה' שיוסיף דוקא את אות י לשמו של הילל, שגם הוא, הילל, יהיה ענו ושפל-רוח כמשה רבנו.

ואכן רמז הקב"ה למשה, שתפילתו נתקבלה, ונתוספה להילל אות י, ומעתה שמו המלא הוא "הילל", כפי הרמז (שמות ד, טז): "הוא יהיה לך לפה" – ראשי תיבות "הילל", וכן בפסוק: "אל מול פני המנורה" – סופי תיבות "הילל", ובפסוק: "משה לעיני כל ישראל" – סופי תיבות "הילל". (על פי 'אורה של תורה' להרה"ק פינחס פרידמן)

"דבר אל אהרן... בהעלתך את הנרות... יאירו שבעת הנרות, ויעש כן אהרן" (ח' א' ג')

על הכתוב: "דבר אל אהרן... בהעלתך את הנרות... יאירו שבעת הנרות, ויעש כן אהרן", פרש רש"י: "ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שנה".

ותמהו חז"ל על רש"י, האומר "להגיד שבחו של אהרן שלא שנה": וכי יעלה על הדעת, שאהרן הקדוש ישנה חס וחלילה מהציווי של הבורא יתברך, בהדליק את הנרות?

באור נפלא על-כך מביא לנו הגה"ק ר' העשיל מקראקא זצ"ל, בספרו "חנופת התורה", וכך הוא כותב שם: הנה, בכל מעשה בראשית, לאחר כל בריאה כתוב "ויהי כן": "יהי רקיע... ויהי כן", "יקוו המים... ויהי כן", "תדשא הארץ דשא... ויהי כן", "יהי מאורות... ויהי כן", וכך בכל הבריאה.

אולם בבריאת האור כתוב: "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור", ולא כתוב "ויהי כן".

אם כך, צריכים אנו להבין במה שונה בריאת האור מכל הבריאה, שלא כתוב בה "ויהי כן"?

וּמְתַרְץ זֹאת הַגַּה"ק ר' הַעֲשִׂיל מְקַרְאָקָא, וְאוֹמֵר: הִנֵּה, אָמְרוּ חַז"ל (חגיגה יב): "אֹר שְׁבַרָא הַקַּב"ה בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, אָדָם צוֹפֶה בּוֹ מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ" (=יְכוֹל הָאָדָם לִרְאוֹת בּוֹ כֹּל מֵה שְׁמַתְרַחֵשׁ בְּכֹל מְקוֹם בְּעוֹלָם). כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּכַּל הַקַּב"ה בְּדוֹר הַמְּבוּל וּבְדוֹר הַפְּלָגָה, וְרָאָה שֶׁמַּעֲשִׂיהֶם מְקוֹלְקָלִים, עָמַד וּגְנָזוּ מֵהֶם (=הִחְבִּיאוּ, כְּדִי לֹא יִשְׁתַּמְשׁוּ בְּאוֹר זֶה לְרַעָה), שְׁנֵאמַר (איוב לח טו): "וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם, וַיִּלְמִי גְנוּזִי? – לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבוֹא".

אִם כֵּן, מוּבֵן לְמַה לֹּא כְּתוּב "וַיְהִי כֵן". שְׁהַרְי, בְּאִמַּת לֹא הָיָה כֵן: הַקַּב"ה צִוָּה "וַיְהִי אוֹר", וְלֹא הָיָה כֵן, מִכִּיּוֹן שְׁאוֹתוֹ הָאוֹר שְׁנֵבְרָא גְנָזוּ בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר. וְלָכֵן כְּתוּב רַק "וַיְהִי אוֹר" – שְׁאִמְנָם נוֹצֵר אוֹר, אֲבָל לֹא אוֹתוֹ אוֹר גְּדוֹל שְׁנֵבְרָא בְּתַחִילָה. נִמְצָא, שֶׁבְּאִמַּת הָיָה רְאוּי שְׁגָם בְּבְרִיאַת הָאוֹר יְהִיָה כְּתוּב "וַיְהִי כֵן", אֲלֵא שֶׁבְּגִלְל הַרְשָׁעִים, גְּנָזוּ הַקַּב"ה אֶת אוֹתוֹ הָאוֹר הַגְּדוֹל, וּבְרָא אוֹר אַחֵר.

אִם כֵּן, אוֹתָם רְשָׁעִים, עַל-יְדֵי חֲטָאֵיהֶם, הַחֲסִירוּ, וּגְרַמּוּ שֶׁלֹּא יְהִיָה כְּתוּב בְּבְרִיאַת הָאוֹר "וַיְהִי כֵן". וְעַל-כֵּן אוֹמֵר דּוֹד הַמֶּלֶךְ (תהילים א, ה): "עַל כֵּן לֹא יִקְמוּ רְשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט". כְּלוּמַר, עַל אוֹתוֹ "כֵּן" שֶׁהִחְסִרְתֶּם בְּבְרִיאַת הָאוֹר, לֹא תִקְוּמוּ (=לֹא תִזְכּוּ, הַרְשָׁעִים) בְּמִשְׁפָּט.

וְהִנֵּה, מְבוֹאֵר בְּסִפְרֵי הַמְּקוּבְּלִים, שְׁאֵהָרֵן הַכְּהֵן, עַל-יְדֵי הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה בְּקְדוּשָׁה וּבִטְהָרָה, זָכָה לְהַמְשִׁיךְ וּלְהוֹרִיד מֵאוֹתוֹ אוֹר הַגְּדוֹל שְׁנֵבְרָא מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְרִיאַת (וּכְאִמּוֹר הַקַּב"ה גְּנָזוּ אוֹר זֶה לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבוֹא).

נִמְצָא אַפּוֹא, שְׁאֵהָרֵן, עַל-יְדֵי הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה, כְּשֶׁהוֹרִיד אֶת הָאוֹר הַגְּדוֹל שְׁנֵבְרָא, כְּאִילוֹ הַחֲזִיר אֶת מַלְת "כֵּן", שְׁהִיתָה חֲסֵרָה בְּבְרִיאַת הָאוֹר, וְעַל-יְדֵי כֵּן נִתְמַלֵּא רְצוֹנוֹ שֶׁל ה' יִתְבַּרֵךְ, וְזֶהוּ שְׁכַתּוּב: "וַיַּעַשׂ כֵּן אֵהָרֵן" – שֶׁתִּקְוֶן אֶת אוֹתוֹ הַ"כֵּן" שֶׁהָיָה חֲסֵר בְּבְרִיאַת הָאוֹר. וְלָכֵן מְפָרֵשׁ רַש"י: "לְהַגִּיד שֶׁבַח שֶׁל אֵהָרֵן שֶׁלֹּא שָׁנָה" – שֶׁלֹּא שָׁנָה אֶת בְּרִיאַת הָאוֹר מִכֹּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, שֶׁכֵּן עַל-יְדֵי הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה וְהוֹרִדְתָּ אוֹתוֹ אוֹר גְּנוּז, הָרִי זֶה כְּאִילוֹ נִאֲמַר בְּבְרִיאַת הָאוֹר – "וַיְהִי כֵן". (עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

דְּבַר אֵל אֵהָרֵן וְאִמַּרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלִיתְךָ אֶת הַנֵּר אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת"

יְדוּעַ מָה שְׁאִמְרוּ חַז"ל, שֶׁמִּשָּׁה רַבֵּנוּ, אֲדוֹן כָּל הַנְּבִיאִים, קִבֵּל מֵהַר סִינַי, לֹא רַק אֶת הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, אֲלֵא גַם אֶת הַתּוֹרָה שְׁבַעַל-פֶּה, כְּמִבּוֹאֵר בְּמִדְרָשׁ: "אִפִּילוֹ מָה שֶׁתְּלַמִּיד וְתִיק עֵתִיד לֹמַר בְּפְנֵי רַבּוֹ – כִּלְוֹן נִאֲמְרוּ לְמִשָּׁה מְסִינַי". וּכְאִמּוֹר עַל זֶה רּוֹמֵז הָאֲרוֹן, שֶׁהָיָה בּוֹ שְׁנֵי לֹחֹת הַבְּרִית – כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְלַעֲוֹמַת זֹאת עֲבוֹדַת הַמְּנוֹרָה, רּוֹמֵז לְתּוֹרָה שְׁבַעַל-פֶּה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה" – סוֹפֵי תִיבוֹת "הִילֵל" לֹמַר לָנוּ שֶׁנִּקְבְּעָה הַלְכָה כְּמוֹתוֹ שֶׁל בֵּית הִילֵל בְּתּוֹרָה שְׁבַעַל-פֶּה.

וְכַתּוּב הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת", שְׁאִפִּילוֹ מַחְלוּקַת שְׁמַאי וְהִלֵּל נִמְסְרָה לְמִשָּׁה מְסִינַי, שֶׁכֵּן מִשָּׁה נוֹטְרִיקוֹן (=רַאשֵׁי תִיבוֹת) – מַחְלוּקַת שְׁמַאי הִילֵל. וְכֵן מִשָּׁה נוֹטְרִיקוֹן לְמִפְרָע (=מְסוּף הַמְּלָה לְהַתְחַלְתָּה) – הַכֹּל שְׁמַעוּ מְסִינַי. וְלִפִּי זֶה אֶפְשָׁר לְקַשׁוֹר אֶת הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב עִם הַתּוֹרָה שְׁבַעַל-פֶּה, שֶׁכֵּן הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב מְסַתְּיֵמַת בְּמִילִים: "מִשָּׁה לְעִינַי כָּל יִשְׂרָאֵל" – סוֹפֵי תִיבוֹת "הִילֵל" – לֹמַר לָנוּ שֶׁמִּשָּׁה רַבֵּנוּ, אֲדוֹן כָּל הַנְּבִיאִים, קִבֵּל מֵהַר סִינַי, לֹא רַק אֶת הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, אֲלֵא גַם אֶת הַתּוֹרָה שְׁבַעַל-פֶּה שֶׁל בֵּית הִילֵל שֶׁהִלְכָה נִקְבְּעָה כְּמוֹתוֹ.

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מִשָּׁה הַיֵּד ה' תִּקְצָר"

אֵל חֲדָרוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר'ל מְפָרִימִשְׁלֵן נִכְנָס יְהוּדִי וְטַעֲנָה בְּפִיו: שֶׁכֵּנוּ מְסִיג אֶת גְּבוּלוֹ, וּפְתַח חֲנוּתוֹ לִיד חֲנוּתוֹ שְׁלוֹ, וּמוֹכֵר שֵׁם אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁהוּא מוֹכֵר וּבִכְךָ מְקַפֵּחַ אֶת פְּרִנְסוֹתוֹ. שְׁאֵל אוֹתוֹ רַבִּי מֵאִיר: הָאִם שְׁמַתָּ לֵב כִּיִּצֵּד הַסּוֹס שׁוֹתָה מִמִּי הַנְּהָר? עֲנָה לוֹ הַיְהוּדִי בְּתִמְיָהָה: לֹא, אֵינִי יוֹדֵעַ! וּבִכֵּן – אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר – בְּטָרִם יִשְׁתָּה הַסּוֹס מִמִּי הַנְּהָר – הוּא נוֹהֵג לְבַעוּט בְּמַיִם, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן הוּא שׁוֹתָה. וּמְדוּעָ? מְדוּעָ נוֹהֵג הַסּוֹס מִנְהָג מוֹזֵר זֶה?

אֲלֵא – עֲנָה לוֹ רַבִּי מֵאִיר – כִּיּוֹן שְׁבָא הַסּוֹס לְשִׁתּוֹת מֵהַמַּיִם, מִשְׁתַּקְפֵּת לְנִגְדוֹ דְמוּתוֹ, וְהוּא סְבוּר שְׁזֶה סוֹס אַחֵר שְׁבָא לְשִׁתּוֹת אֶת הַמַּיִם שְׁלוֹ. עַל כֵּן הוּא מֵרִים אֶת רַגְלָיו וּבוֹעֵט בּוֹ (בְּמַיִם), עַד שֶׁהַמַּיִם נַעֲשִׂים עֲכוּרִים וְדְמוּתוֹ שֶׁל הַסּוֹס נַעֲלָמַת, וְאֵז הוּא שׁוֹתָה בְּשִׁמְחָה...

אֲבָל הָאָדָם אֵינּוּ סוֹס, וְעַלֵּיו לְדַעַת שְׁאֵת הָעוֹלָם מְנַהֵיג הַקַּב"ה, שְׁזוֹן (=מְפָרְנִס) אֶת הַכֹּל "מִבִּיצֵי כִינִים וְעַד קֶרְנֵי רְאִמִּים" (זֶן אֶת הַבְּרִיָה הַקְּטָנָה בְּיוֹתֵר וְעַד הַבְּרִיָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר), וְכְמוּכֵן יְכוֹל לְהַשְׁקוֹת אֶת כָּל הַסּוֹסִים וּלְפָרְנִס אֶת כָּל הַבְּרִיּוֹת.

נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

פרשת השבוע: בהעלתך אל שדי יתן לכם רחמים ראשי תיבות "ישראל" **כניסת השבת: 19:15**

ערש"ק ח' סיון תשע"ד (6.6.14) **יציאת השבת: 20:29** ר"ת 21:15

הפטרה: "רני ושמחי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות"

על הכתוב, "וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות", שואלים חז"ל: מדוע צוה הקב"ה את אהרן על הדלקת הנרות, ולא את משה רבנו?

ותרץ רש"י: "לפי, כשראה אהרן (את) חנופת הנשיאים, חלשה דעתו (=הצטער מאד) שלא היה עמם בחנופה – לא הוא ולא שבוטו. אמר לו הקב"ה: חייך (=לשון שבועה), שלך (=עבודתך) גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב (=מנקה ומתקין) את הנרות (של המנורה)".

ומקור למאמר זה של רש"י הוא מדברי חז"ל במדרש רבה (טו, ר): "...כל הנשיאים הקריבו (לחנופת המזבח), חוץ מנשיאו של (שבט) לוי. ומי היה נשיאו של לוי? זה אהרן... והיה אומר (אהרן): אוי לוי שמא בשבילי אין הקב"ה מקבל שבוטו של לוי? אמר לו הקב"ה למשה: לך אמר לו, לאהרן: אל תתיראו! לגדולה מזו אתה מתוקן. לך נאמר: דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות. הקרבנות – כל זמן שבית המקדש קיים הם נוהגים. אבל הנרות – לעולם אל מול פני המנורה יאירו, וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם".

ומוסיף על-כך ואומר "כסא הרחמים", שאהרן חשב בדעתו, שאפשר ועדין כוּעס עליו הקב"ה, ולא מחל לו על עון העגל. אולם, הקב"ה היודע מחשבות האדם, והיה אוהב את אהרן מאד. (שהרי, אהרן הכהן קבל עליו יסורין באהבה, ולא היה "בוועט" בהם. ואף כאשר מתו שני בניו, לא פצה את פיו, כפי שמעיד עליו הכתוב "וידם אהרן"). על-כן אמר הקב"ה למשה, שיאמר לאהרן, שלקב"ה יש אהבה גדולה אליו. וזאת, מידה כנגד מידה. שכן, מה אתה, אהרן, אוהב אותי (=את הקב"ה) כיון שאתה אוהב שלום ורודף שלום, גם אני אוהב אותך, אהרן. והראיה, "דבר אל אהרן ואמרת אליו", ראשי תיבות "דאוא", שהם בגמטריה "אהבה" (13). וכן גם "בהעלתך את הנרות" – ראשי תיבות "אהבה".

ולכן אמר הקב"ה למשה: אמר לו – לאהרן – שאני אוהב אותו, ולא תחלש דעתו, שאין אני כוּעס עליו. וכל מה שהקריבו הנשיאים לחנופת המשכן אין בהם תועלת בלא הדלקת הנרות. שכן, הדבר דומה למי שעושה סעודה, ואין לו נר על שלחנו, ובני הסעודה יושבים בחשך...

"ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ה' ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך"

על פרשת "ויהי בנסע הארץ" כתוב בגמרא: "רפן שמעון בן גמליאל אומר: עתידה פרשה זו שתעקר מכאן ותכתב במקומה. ולמה נכתבה כאן? כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה. פורענות שנייה מאי היא? (במדבר יא) 'ויהי העם כמתאוננים'. פורענות ראשונה – (שם י) 'ויסעו מהר ה'".

ולכאורה, ענין זה אינו מובן כלל: וכי איזו פורענות יש במה שכתוב "ויסעו מהר ה'"? אלא, הביאור הוא כמו שהביאו בתוספות (שבת קטז), בשם המדרש: "ויסעו, שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים, כתינוק היוצא מבית הספר, שבורח לו והולך לו – כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים, לפי שלמדו הרבה תורה בסיני".

ומדוע ברחו? אומרים חז"ל בגמרא (שבת פח): "ויתיצבו בתחתית ההר", אמר רבי אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד, שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית (=העמיד את ההר עליהם), ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה – מוטב. ואם לאו – שם תהא קבורתכם..."

והקשו ה"תוספות": למה היה צורך לכפות על ישראל הר כגיגית ולהכריחם לקבל את התורה? הלא כבר הסכימו מרצונם הטוב לקבל את התורה, כשאמרו: "נעשה ונשמע"?

ותרץ ה"פני יהושע" ואמר, כי מה שקבלו ישראל מרצונם הטוב היה רק תורה שבכתב, שאפשר לקימה בנקל.

אבל תורה שבעל-פה, שהיא ארוכה מארץ מידה, ויש בה הרבה חומרות וסיגים, לא רצו ישראל לקבל. תרוץ זה מבוואר גם במדרש תנחומא (נח, ג'): "אם תאמר על התורה שבכתב 'כפה עליהם את ההר', והלא משעה שאמר להן 'מקבלין אתם את התורה' ענו (ישראל) כלם ואמרו: 'נעשה ונשמע'... אלא אמר להן על התורה שבעל-פה, שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות, והיא עזה כמות, וקשה כשאל קנאתה, לפי שאין לומד אותה (=את התורה שבעל-פה), אלא מי שאוהב (את) הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו".

לפי זה יש לומר, שישראל ברחו מהר ה', פיון שלא הסכימו לקבל את התורה שבעל-פה. והנה, אומרת הגמרא: "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה: פרשה זו עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות מלמעלה ומלמטה (אות נו"ן) הפוכה בראש הפרשה, ואות נו"ן (הפוכה בסופה)".

וצריך להבין, מדוע עשה ה' לפרשה זו סימניות מלמעלה ומלמטה?

כדי לבאר ענין זה, נקדים לבאר מאמר חז"ל בגמרא (ברכות ד'): אמר רבי יוחנן: "מפני מה לא נאמר (=לא הוזכרה האות) נו"ן במזמור) 'אשרי יושבי ביתך' (תהילים קמה)? (שכן, כל פסוק מתחיל באחת מאותיות ה-א-ב, ויש במזמור זה את כל האותיות, מלבד האות נ). ועל-פן שואל רבי יוחנן "מפני מה לא נאמר נו"ן ב'אשרי יושבי ביתך'?" ומשיב: "מפני שיש בה מפלתן של... ישראל (חלילה), דכתיב (=כמו שפיתוב) (עמוס ה, ב): 'נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל'. במערבא מתרצי לה הכי (=בארץ ישראל תרצו ענין זה כך): נפלה ולא תוסיף לנפל עוד, קום בתולת ישראל". כלומר, בתולת ישראל לא תוסיף ליפול עוד.

ויש לומר, שהאות נ"ן רומזת לשני מצבים של עם ישראל: מצב של נפילה, חלילה ("נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל"), ומצב של תקומה ("קום בתולת ישראל"). ברור הדבר, שמצבים אלו, של תקומה ונפילה תלויים במעשיהם של ישראל – אם ילכו בדרך התורה והמצוות או, חלילה, לא.

ויש לומר, שהסימניות מלמעלה ומלמטה של נ"ן הפוכה דוקא, באו לומר לנו שישראל היו באותו זמן במצב של נפילה. שהרי, הם ברחו מהר סיני "כתינוק היוצא מבית הספר, שבורח לו" – כדי לא לקבל את התורה שבעל-פה.

אבל, צריכים הפל לדעת, שהנ"ל יכולה להיות גם ישרה, וזה תלוי בנו – אם נשמור ונקים את התורה והמצוות, וכך נוכל להיות תמיד במצב של תקומה ועליה! (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל"

בעירה אחת, הסמוכה לבריסק שבליטא, פרצה מחלוקת קשה בענין בחירת רב הקהילה. ככל שעברו הימים נתגבשו במקום שני מחנות, שהיו רבים בלא הפוגה לגבי האיש הראוי לישיב על כסא הרבנות ולהנהיג את הקהילה. כל צד הביא לעירה רב משלו, והמחלוקת הקשה רק הלכה והחריפה מיום ליום, והשכיחה מלב הבריות את דאגות הפרנסה שלהם, ושאר קשיי החיים.

לימים נמנו וגמרו הצדדים היריבים להביא את הענין לפני הגאון רבי יוסף דב סולובייצ'יק (רבה של בריסק בימים ההם), שנודע בקהילות ישראל כאחד מגדולי הדור, וכבעל תושיה בעניני ציבור.

כששמע רבי יוסף דב את פרטי המחלוקת, אמר לצדדים היריבים שהתיצבו לפניו: בפרשת "בהעלתך" מספרת התורה על תלונת בני ישראל בעניני גשמיות: בשר, דגים וכל מיני ירקות שאין במדבר. וכתשובה לתלונה זו אמר ה' למשה: "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל... ונשאו אתך במשא העם". ונשאלת השאלה: מה שייך

מנוים של שבעים הזקנים לתלונת בני העם על הבשר והדגים, ושאר הירקות שהם דרשו ממשה רבנו?

אלא – המשיך רבי יוסף דב בחיוב – כשראה הקב"ה, שבני ישראל מרבים לריב על עניני פרנסה, ושקצרה ידו של משה מלספק להם את כל דרישותיהם החומריות – יעץ הקב"ה למשה עצה טובה: "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל...". – הכן רשימה של שבעים מנהיגים חדשים, שבעים רבנים וזקנים, ומיד תראה פיצד יתעוררו המוני העם לעסוק במינויים הצפויים, וכתוצאה מכך הם ישכחו כליל את דאגות הפרנסה ועניני המאכל והמשקה, המטרידים כל-כך את מנוחתם בשעה זו...

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!

פרשת השבוע: בהעלתך אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישראל" כניסת השבת: 19:15

ערש"ק ח' סיון תשע"ד (6.6.14) יציאת השבת: 20:29 ר"ת 21:15

הפטרה: "רני ושמחי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"ויאמר משה לחבב בן רעואל המדיני חתן משה נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אתן לכם לכה אתנו והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

שנינו במשנה (אבות ב, ח): "רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי. הוא היה אומר: אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לךך נוצרת". ופרש המגיד הקדוש מקוונניץ, שאם למדת תורה – אל תחזיק את הטובה/התורה הזאת לעצמך, אלא חייב אתה ללמדה לאחרים, "כי לךך נוצרת" – שכן, האדם נברא רק כדי ללמד מתורתו לאחרים, כפי שרומז הכתוב (איוב ה, ז): "אדם לעמל יולד". "לעמל" ראשי תיבות: ללמוד על מנת ללמד.

על-פי האמור, יאיר לנו להבין מה ששואל ה"חתם סופר" בפרשתנו (דרשות דף יח, טור ג), מדוע השתוקק משה רבנו, והפציר כל-כך ביתרו חותנו, שיצטרף אליהם ויעלה איתם לארץ ישראל? וזאת, כפי שכתוב: "ויאמר משה לחבב...נסעים אנחנו אל המקום (=ארץ ישראל)...לכה אתנו והטבנו לך".

ומשיב ואומר ה"חתם סופר" (על-פי יסוד גדול, שחוזר ונשנה במשנתו הטהורה), שאמנם מצויים אנו על מצות תלמוד תורה (=ללמוד ולעסוק בתורה הקדושה). אולם, התכלית העיקרית היא להשפיע תורה לאחרים, בבחינת "ללמוד וללמד".

ואכן, ה"חתם סופר" היה "נאה דורש ונאה מקים", כפי שמעיד הוא על עצמו (דרשות דף סא, טור ג): "והנה, זה יותר מארבעים שנה תלי"ת(=תהילה לה' יתברך), שלא נתבטלה ישיבה מעל שלחני אפילו יום אחד". וכפי שגם מעיד עליו בנו, בהקדמתו ל"פתוחי חותם": "מיום היותו(=של ה"חתם סופר"), בן יח(=18) שנים עד היותו בן ע"ח(=78), לימד תורה ברבים כששים שנה. ושמעתי מפיו הקדוש, כי מיום שהחל ללמוד עם תלמידים, לא עבר עליו יום בשנה, שלא לימד תורה ברבים, חוץ מתשעה באב... (ואפילו) בליל יום הכיפורים התאספו אליו העדרים, ולמד אותם סדר עבודת יום הכיפורים בבית המקדש, שיבנה במהרה בימינו, אמן".

לכן, לאור כל זאת, נוכל להבין מה שהתייגע ה"חתם סופר" לישוב, איך יקימו ישראל לעתיד לבוא את מצות לימוד תורה לאחרים? שהרי, מקרא מלא דבר הנביא ירמיה (לא, לג), שלעתיד לבוא: "לא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם נאם ה'". אם כך, ו"כולם ידעו אותי(=את ה' יתברך) למקטנם ועד גדולם", איך יקימו ישראל את המצוה של לימוד תורה לאחרים? ואכן, בדרשות ה"חתם סופר" (דף רנג, טור ד) מזוהר אותנו ה"חתם סופר" למהר וללמד תורה לאחרים, כל עוד יש בידינו מצוה זו. ומביא שם רמז מהכתוב בהגדה של פסח: "כל דכפין ייתי ויכול(=כל עני יכנס ויאכל), כל דצריך ייתי ויפסח(=כל נזקק יכנס ויעשה את הפסח)...לשנה הבאה בני חורין". דהינו, כל מי ש"עני בדעתו", ו"כל נזקק" לדבר ה', יבוא ויכנס, כדי שנלמדו את תורה ה'.

והטעם לךך הוא, שהרי "לשנה הבאה בני חורין", הגאולה בפתח, וצריך למהר וללמד תורה לתלמידים לפני הגאולה העתידה. שהרי, אז לא נוכל לקים את מצות לימוד התורה לאחרים.

אולם, במקום אחר (דרשות דף יז, טור א) מבאר ה"חתם סופר" בדרך אחרת, איך יקימו ישראל מצות תלמוד תורה לאחרים. וזאת, על-פי מאמר הנביא (מיקה ד, ב): "והיה באחרית הימים...והלכו גוים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' ואל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה בארחתיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

ומעתה יש לומר, שלעתיד לבוא יקימו ישראל מצות לימוד תורה לאחרים, על-ידי שילמדו תורה לגרים של אומות העולם. שאז, לעתיד לבוא, יבואו אותם גרים, ויתחננו לישראל שיורו להם את דרכי ה' יתברך. וכפי לשונו הקדושה של ה"חתם סופר": "ונראה לי כך, דלעתיד לבוא כתיב כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד

גדולם'. ונראה לי, (כי) מכל מקום לא יתבטל מצות ולמדתם את בניכם, כי על כל פנים יתקיים אצל התלמידים... (אלו הגרים) מאומות העולם, האומרים 'לכו ונעלה אל הר ה' ואל בית אלהי יעקב... ויורנו מדרךיו ונלכה בארחותיו'".

על-פי האמור מבאר ה"חתם סופר", שזאת הסיבה לכך שמשנה רבנו הפציר ביתרו שיצטרף אליהם אל ארץ ישראל. שכן, משה חשב שיוזכה להיכנס לארץ ישראל, ויבנה את בית המקדש, ואז יהיה התיקון השלם של הגאולה העתידה. על-פן הפציר ביתרו, שפידוע התגיר והיה ראש גרי הצדק, שיבוא לארץ ישראל כדי שיוכל ללמדו תורה, וכפי דבריו הקדושים: "כי עיקר טובתו של אדם... ללמד דעת (=תורה) לאחרים. ולעתיד לבוא, אשר (יתקיים) 'לא ילמדו עוד איש את רעהו... כי כולם ידעו אותי', יהיה עיקר טובתינו ללמוד (תורה) עם אומות העולם, אשר יבואו ויאמרו: 'לכו ונלכה באור ה'... ויורנו מדרךיו'. והנה, משה רבנו, עליו השלום, חשב אז שיעבור את הירדן, ואם היה נכנס לארץ ישראל, היה אז תיקון העולם, והיו כלם יודעים את ה'. לכן בקש מיתרו, שילך עמם, כדי שיהיה להם גר צדק, שיוכלו להטיב עמו וללמדו אורחות ה'. וזה שאמר (משה ליתרו): 'והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו, והטבנו לך' - רצונו לומר... מהטובות הגדולות שייטיב ה' עמנו, הוא שנוזפה להיטיב לך (מהתורה הקדושה)...".

ועתה, בא וראה מה שמצינו בפרוש ה"חתם סופר" על התורה (וירא דף נט), שלאחר שנקיים את מצות לימוד תורה לגרי אומות העולם, וכבר לא יהיה עוד למי ללמד, מחדש ה"חתם סופר" ואומר, שאז ילמדו ישראל תורה למלאכי מעלה.

ומביא הוכחה לדבריו ממה שכתוב (במדבר כג, כג): "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל". ופרש רש"י: "עוד עתיד להיות עת כעת הזאת, אשר תגלה חבתן (של ישראל) לעין כל, שהן יושבין לפניו (=לפני הקב"ה) ולומדים תורה מפיו, ומחיצתן לפני מלאכי השרת, והם (=מלאכי השרת) ישאלו להם (לישראל) 'מה פעל אל?' (=מה הורה לכם הקב"ה?)".

(כפי שגם כתוב בגמרא: "רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהני: עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחיצתן של צדיקים לפני מחיצתן של מלאכי השרת. ומלאכי השרת שואלין אותן ואומרים להן מה פעל אל? מה הורה לכם הקדוש ברוך הוא?"). (המאמר בהרחבה באתר "בני ציון")
"ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ה' ופצו איביך וינסו משנאיך מפניך" (אבינו, אב הרחמן, בזכות התורה הקדושה, רחם והגן עלינו מפני שונאינו)

כחדש לפני פטירתו של רבי אריה ליב, בעל "שאגת אריה", הוא הזמין אליו את כל לומדי העיר, להשתתף עמו בחגיגת "יומא טבא לרבנן" (=יום טוב לחכמים), על שסיים את כל הש"ס. אולם, חגיגה זו עלתה בהידור על כל החגיגות שקדמו לה, והמשתתפים התרשמו מאד מהאנייה המרוממת ששקנה בכל. רבי אריה ליב, בעל "שאגת אריה", היה מלא ששון ושמחה, ופניו קרנו זהר וקדושה אצילית ועילאית. בין הנוכחים היו מספר תלמידים, שזכו כבר להשתתף עם רבם בחגיגות רבות של סיומי הש"ס, ולכן מאד השתוממו על השמחה המיוחדת של סיום ש"ס זה. לאחר זמן מה, הרהיבו עז בנפשם, ושאלו את רבם, מה פשר השמחה היתרה הזו? לשמע תמיהתם, גלה להם בעל "שאגת אריה" רז מאין כמוהו: "הלא היום זכני ה', יתברך שמו, בחסדו הגדול, לסיים את הש"ס בפעם האלף בחיי! ואיך לא אשמח שמחה יתרה?". למשמע דברים אלו, פרצו כלם ברינה, וצחקו ושמחו במשך כל הסיום.

כאן המקום להזכיר את המעשה הנפלא על הגאון הירושלמי רבי זליג ראובן בענגיס זצ"ל, שחודשים ספורים לפני פטירתו, גלה לאחד ממקורביו, שזה עתה הוא זוכה לסיים את הש"ס בפעם המאה ואחד. והנה, באחד הימים הודיע רבי זליג ראובן לבני ביתו, שהוא עומד לערוך סיום ש"ס פעם נוספת. בני ביתו מאד הופתעו מכך, שהרי נוהג הוא לסיים את הש"ס מידי כל אחד-עשר חדש, שאז הוא עורך סעודת סיום. ואילו עתה חלפו רק חמשה חודשים בלבד מהסיום הקודם. פליאה נוספת היתה להם - רבי זליג ראובן ערך סיום בשמחה בלתי ניתנת לתיאור, עיניו קרנו, ופניו הביעו עליצות מיוחדת במינה, והלא זה לא היה הסיום הראשון שערך רבי זליג ראובן, ובנדאי גם לא הסיום העשירי. אם כך, על מה ולמה השמחה הגדולה הזו?

על תמיהתם זו השיב להם רבי זליג ראובן: "סיום זה אני עורך לאחר שגמרתי את כל הש"ס בחמש דקות". "בחמש דקות סימת את כל הש"ס"? הקשו כלם. "כן" - השיב רבי זליג ראובן בעליצות. ומיד אמר להם: "הנה, בחו"ל נהוג, שכאשר מזמינים אותי לשמחה כסנדק, או "מסדר קידושין", השעה היא שעה והזמן הוא זמן. ואילו כאן, בירושלים, הדיוק הוא פחות מצוי, ונופלות פה חמש דקות, ושם חמש דקות, עד שיוכל אני לגשת לתפקידי כסנדק או "מסדר קידושין". על-כן קבעתי סדר מיוחד לאותן "חמש דקות", ובאותם רגעי המתנה אלו, למדתי את הש"ס בעל-פה, ופעת זכיתי לערוך את סיום הש"ס של אותן חמש דקות המתנה!".

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!